菩薩戒品釋

題　解

《菩薩戒品釋》由印度世親菩薩弟子功德光造。他修習大小乘藏，及聲聞十八部派一切宗義，極善巧毗奈耶。弟子約五千比丘，住世說約四百年。著作頗豐，如《菩薩地所分佈施次第第九之上注釋》、《菩薩地戒品釋》、《毗奈耶根本經》及其自釋、《毗奈耶行持一百零一羯磨法》等。

《菩薩戒品釋》由那措譯師及香智軍二位譯為藏文，存於論典經品「ཡི」函中。

本文將《瑜伽師地論 ・ 菩薩地戒品》中的重點詞句加以解釋，後宗喀巴大師著《菩薩戒品釋》時多有引用，對研究學習《菩薩戒品》有很大幫助。

{D4045} ༄༅། །བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་ཚུལ་ཁྲིམས་ཀྱི་ ལེའུའི་འགྲེལ་པ་བཞུགས་སོ།། [1]

[182a.3]༄༅། །བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་ཚུལ་ཁྲིམས་ཀྱི་ལེའུ་བཤད་པ།

[182a.3]སངས་རྒྱས་དང་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་ཐམས་ཅད་ལ་ཕྱག་འཚལ་ལོ། །

[182a.3]ཚུལ་ཁྲིམས་ཀྱི་རང་བཞིན་ཡོན་ཏན་བཞི་དང་ལྡན་པ་དེ་ནི་དགེ་བར་རིག་པར་བྱའོ་ཞེས་བྱ་བ་ཇི་ལྟ་བུ་ཞེ་ན། དེ་ལས་བརྩམས་ཏེ། བདག་ལ་ཕན་པ་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྨོས་སོ། །

[182a.4]དེ་ལ་ཕན་པ་<(2)《པེ་》《སྣར་》-པ|>ཞེས་བྱ་བ་ནི་དགེ་བ་སྤྱོད་པའོ། །བདེ་བ་ནི་གནོད་པ་མེད་པའོ།།

[182a.4]སྙིང་བརྩེ་བ་<(3)《པེ་》《སྣར་》-བ|>ནི་འདི་ལྟར་ལ་ལ་སྤྱོད་པ་དགེ་བ་དང་གནོད་པ་མེད་པས་ཕ་རོལ་རྣམས་ལ་སྙིང་བརྩེ་བར་བྱེད་པ་ལྟ་བུའོ། །

[182a.4]དོན་ཅེས་བྱ་བ་ནི་དོན་དུ་གཉེར་བ་དང་དོན་དང་<(4)《པེ་》《སྣར་》-དོན་དང་|>ལྡན་པ་སྟེ། འདོད་པ་དང་ཁ་ན་མ་ཐོ་བ་མེད་པ་གང་ཡིན་པའོ། །

菩薩戒品釋

藏漢對照本繁體

功德光[1]論師造

［梵語：Bodhisattvaśīlaparivartabhāṣya］

［藏譯：byang chub sems dpa'i tshul khrims kyi le'u bshad pa/］

［漢譯 :］解說菩薩戒品[2]。

頂禮一切佛菩薩！

問:「云何所說『具四功德自性尸羅[3]，應知即是妙善（淨戒）』？」依彼而言，說「能利自（他）」等文。

其中「利益」謂善行。「安樂」謂無惱害。

「哀愍」，謂如以諸善及無惱害行哀愍對方。

「義利」謂希求義利及具有義利，凡所有欲求及無罪。

[182a.5]ཕན་པ་དང་བདེ་བའི་ཕྱིར་ཞེས་བྱ་བ་ནི་སྤྱོད་པ་དགེ་བ་དང་། གནོད་པ་མེད་པ་<(5)《པེ་》《སྣར་》-པ།>ལ་གནས་པའོ། །

[182a.5]མི་ཞེས་བྱ་བ་ནི་རྒྱལ་རིགས་ལ་སོགས་པ་སྟེ། དེ་དག་ཕལ་ཆེར་ལ་སངས་རྒྱས་འབྱུང་<(6)《པེ་》《སྣར་》བྱུང་།>བ་དང་། ཆོས་ལེགས་པར་གསུངས་པ་དང་། དགེ་འདུན་ལེགས་པར་སྒྲུབ་པ་རྣམས་ཀྱིས་ཤས་ཆེར་ཕན་པ་དང་། བདེ་བར་འགྱུར་ལ།

[182a.6]དེ་དག་ཀྱང་བདག་ཉིད་ལ་ཕན་པ་དང་བདེ་བར་བྱས་ནས། འཇིག་རྟེན་ལ་སྙིང་བརྩེ་བ་<(1)《པེ་》《སྣར་》-བ།>སྟེ། དེ་དག་གཞན་དག་ལ་འདི་སྙམ་དུ་ཕན་པ་དང་བདེ་བ་དང་ལྡན་པར་གྱུར་ཀྱང་ཅི་མ་རུང་སྙམ་དུ་སེམས་སོ། །

[182a.6]གཞན་དག་ཀྱང་འདི་སྙམ་དུ་བདག་ཅག་<(2)《པེ་》《སྣར་》-ཅག>ཀྱང་དེ་<(3)《པེ་》《སྣར་》འདི།>ལྟར་གྱུར་ཀྱང་ཅི་མ་རུང་སྙམ་དུ་སེམས་ཏེ། དེ་ལྟ་<(4)《པེ་》《སྣར་》-ལྟ།>བས་ན་དོན་དང་ཕན་པ་དང་བདེ་བའི་ཕྱིར་ཞེས་བྱ་བ་སྨོས་སོ། །

[182a.7]ལྷ་དང་མི་རྣམས་ཀྱི་ཞེས་བྱ་བ་ནི་དེ་དག་གི་དོན་རྟོགས་པར་བྱ་བ་དང་བསྒྲུབ་པར་<(5)《པེ་》《སྣར་》+བྱ།>མི་ནུས་པའི་ཕྱིར་ཏེ། བདག་ལ་ཕན་པ་དང་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པའི་ཚིག་རྣམས་ཀྱི་དོན་ནི་དེ་དག་ཡིན་ནོ། །

[182b.1]དེ་ཡང་ཁྱིམ་པ་དང་རབ་ཏུ་བྱུང་བའི་ཕྱོགས་ལ་ཅི་རིགས་པར་རིག་པར་བྱའོ་ཞེས་བྱ་བ་ལ། ཁྱིམ་པའི་ཕྱོགས་ནི་དགེ་བསྙེན་གྱི་ཚུལ་ཁྲིམས་དང་། དགེ་བསྙེན་མའི་ཚུལ་ཁྲིམས་སོ། །གཞན་ནི་རབ་ཏུ་བྱུང་བའི་ཕྱོགས་ལ་བརྟེན་པའོ། །

[182b.1]འདི་ལ་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་ཚུལ་ཁྲིམས་ལ་བརྟེན་ཅིང་ཞེས་བྱ་བ་མན་ཆད། དགེ་བའི་ཆོས་རྣམས་བསྒྲུབ་<(6)《པེ་》《སྣར་》སྒྲུབ།>པ་དང་སྲུང་བ་དང་རྣམ་པར་འཕེལ་བར་བྱེད་པའི་ཞེས་བྱ་བ་ཡན་ཆད་ནི་ལུས་དང་ངག་དང་ཡིད་གསུམ་ཆར་དང་། གཉིས་ཀྱིས་ཀྱང་བྱེད་དེ་ཅི་རིགས་པར་བྱའོ།།

「利益安樂故」謂住於善及無惱害行。

「人」謂剎帝利等，彼等中多數，由於佛陀出世、善說正法、善建立僧伽，當成極多利益、安樂。

彼等亦由利益、安樂自己後，而哀憫世間，彼等於他人作如是念：「（他們）具足利益安樂，復何妙哉！」

他人亦作是念：「我等亦得如是，亦何其妙哉！」是故，說「令得義利、利益、安樂故。」

「諸人天等」謂不能通達及成辦彼等之義利故。彼等即是「能利自他」等諸文之義。

「依止在家出家二分，如應當知（，是名菩薩律儀戒）。」
在家分，謂近事男戒及近事女戒；其他依出家分[4]。

從所說「謂諸菩薩依戒住戒」以下，乃至「能引攝、護持、增長諸善法」以上，謂如其所應，由身語意三者或（身語）二者所作。

[182b.2]སེམས་ཅན་གྱི་དོན་བྱེད་པའི་ཚུལ་ཁྲིམས་རྣམ་པ་བཅུ་གཅིག་ནི་མདོར་དོན་དུ་ན་སེམས་ཅན་རྣམ་པ་གསུམ་སྟེ། ཐ་མལ་པར་གནས་པ་རྣམས་དང་། ཞུགས་པ་རྣམས་དང་། ཞེ་འགྲས་པ་རྣམས་སོ། །

[182b.3]དེ་ལ་ཐ་མལ་པ་གནས་པ་<(7)《པེ་》《སྣར་》-གནས་པ།>རྣམས་ལས་བརྩམས་ཏེ་རང་གི་དོན་བྱེད་པ་རྣམ་པ་བདུན་ཡོད་པ་ལ་ཕན་འདོགས་པ་ལན་དུ་ཕན་འདོགས་པར་འདོད་པ་རྣམས་རྣམ་པ་གསུམ་སྟེ། ལུས་འཇིག་ཏུ་དོགས་པས་འཇིགས་པ་རྣམས་དང་། སྡུག་བསྔལ་ལ་གནས་པ་རྣམས་དང་། ཡོ་བྱད་མེད་པ་རྣམས་སོ། །

[182b.4]ཞུགས་པ་དག་ནི་བརྟེན་<(1)《པེ་》《སྣར་》རྟེན།>ཏེ་གནས་པ་རྣམས་དང་། ཆོས་མཐུན་པ་གཞན་རྣམས་དང་། ཡང་དག་པར་ཞུགས་པ་རྣམས་དང་ལོག་པར་ཞུགས་པ་རྣམས་སོ། །

[182b.5]ཞེ་འགྲས་པ་དག་ནི་ཐ་མ་རྣམས་སོ། །

[182b.5]དཔེར་ན་རྩྭའམ་མི་གཙང་བ་ལ་ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་ནོ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་འདོད་པ་ལ་རྣམ་པ་གཉིས་ཡོད་དེ། དངོས་པོའི་འདོད་པ་རྣམས་དང་། ཉོན་མོངས་པའི་འདོད་པ་རྣམས་སོ། །

[182b.5]དེ་ལ་དངོས་པོའི་འདོད་པ་རྣམས་ནི་འདོད་པར་བྱ་བའི་ཕྱིར་རོ། །ཉོན་མོངས་པའི་འདོད་པ་རྣམས་ནི་འདོད་པའི་ཕྱིར་འདོད་པ་ཞེས་བྱ་སྟེ། འདིར་ནི་<(2)《པེ་》《སྣར་》-ནི།>དངོས་པོའི་འདོད་པ་རྣམས་ལ་བྱའོ། །

[182b.6]དེ་དག་ཀྱང་རྣམ་པ་གཉིས་ཏེ། འཁྲིག་པའི་དངོས་པོའི་འདོད་པ་རྣམས་དང་། དེ་མ་ཡིན་པའི་དངོས་པོའི་འདོད་པ་རྣམས་ཏེ། དེ་མ་ཡིན་པའི་དངོས་པོའི་འདོད་པ་རྣམས་ལ་ནི་དཔེར་ན་རྩྭ་ལ་ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་ནོ། །དངོས་པོའི་འདོད་པ་རྣམས་ལ་ནི་དཔེར་ན་མི་གཙང་བ་ལ་ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་ནོ།།

十一相饒益有情戒，略攝有三類有情：一、諸凡庸而住者；二、諸趣行者；三、諸嗔憎者。

其中，依諸凡庸而住者而言，有七相行自利益。諸施恩圖報者，有三相：憂慮喪身而怖畏者、住憂苦者、乏資具者。

趣行者，謂依止而住者、其他如法者、正善行者、邪惡行者。

嗔憎者，謂諸下劣者。

所說「如（棄）草穢」者，謂欲有二相：諸事欲[5]、諸煩惱欲。

其中，諸事欲是所欲之事[6]故。諸煩惱欲，由欲求故說名為欲[7]。此處是指諸事欲。

彼等亦有二相：交合事欲、非彼之事欲。於諸非彼之事欲，譬如腐草。於諸（交合）事欲，譬如糞穢。

[182b.7]ཐ་ཆད་རྣམས་ཞེས་བྱ་བ་ནི་དངོས་པོ་བཞིན་དུ་རྣམ་པ་གཉིས་སོ། །མིའི་འདོད་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་མཆོག་འཁོར་ལོས་སྒྱུར་བའི་<(3)《སྣར་》བསྒྱུར།>འདོད་པ་རྣམས་ལ་མི་ལྟ་བ་ནི་ཚེ་འདི་ལའོ། །

[183a.1]མངོན་པར་དགའ་བ་མ་ཡིན་པ་ནི་མ་འོངས་པ་རྣམས་ལ་སྟེ། མ་འོངས་པ་ནི་ཚེ་ཕྱི་མ་ལ། མ་འོངས་པ་དག་ན་ཡང་བདུད་ཀྱི་གནས་སུ་གཏོགས་པའི་འདོད་པ་རྣམས་ལའོ། །

[183a.1]དེ་དག་གི་དོན་དུ་སྨོན་ལམ་བཏབ་ནས་ཚངས་པར་སྤྱོད་པ་སྤྱོད་པར་མི་བྱེད་པ་ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། ཆེན་པོ་སྣ་ཚོགས་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་སྨོས་སོ། །

[183a.2]ཁ་ཟས་ཀྱི་སྐྱུགས་པ་འདྲ་བར་ཡང་དག་པར་ཤེས་རབ་ཀྱིས་མཐོང་བ་<(4)《པེ་》《སྣར་》-བ།>སྟེ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཁ་ཟས་ཀྱི་སྐྱུགས་པ་དང་འདོད་པ་གཉིས་སྔར་ཡོངས་སུ་སྤངས་པར་འདྲ་བའི་ཕྱིར་རོ། །

[183a.3]སྡོམ་པའི་ཚུལ་ཁྲིམས་ལ་གནས་པ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་སོ་སོར་ཐར་པའི་སྡོམ་པ་ལ་གནས་པར་སྟོན་ཏེ། དེ་ལྟར་ན་བསྲུངས་པའི་ཚུལ་ཁྲིམས་ཅན་<(1)《པེ་》《སྣར་》+ཡིན།>ནོ། །

[183a.3]དེ་ལ་ལེགས་པར་བསྲུངས་པའི་ཚུལ་ཁྲིམས་ཅན་ཇི་ལྟ་བུ་ཞེ་ན། བསྲུངས་སུ་ཟིན་ཀྱང་རྒྱུ་རྣམ་པ་<(2)《པེ་》《སྣར་》-པ།>དྲུག་གིས་ལེགས་པར་བསྲུངས་པ་མ་ཡིན་ཏེ།དེ་ཙམ་གྱིས་ཆོག་པར་འཛིན་པ་དང་། ཀུན་ནས་སློང་བ་དང་བཅས་པའི་ངག་ཡོངས་སུ་མ་དག་པ་དང་<(3)《པེ་》《སྣར་》-དང་།>བདག་ལ་ཁྱད་དུ་གསོད་པ་དང་།འཁོར་ཡོངས་སུ་མི་འཛིན་པ་དང་། ཉེས་པ་བྱུང་བ་ལ་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་དུ་ཆོས་བཞིན་དུ་ཕྱིར་འཆོས་པ་མེད་པ་དང་། ཆོ་ག་དང་<(4)《པེ་》《སྣར་》-དང་།>འཚོ་བ་ཡོངས་སུ་མ་དག་པའོ། །

所說「諸下劣」，如外物般有二相。人之一切欲中，最勝為轉輪王之欲，於此諸欲不顧者，是（不顧）今生。

不喜樂者是於未來諸欲。未來是後世。於未來世天魔王宮所有諸妙欲。

問：「何故不願求彼諸妙欲而修行梵行？」
答言「廣大種種（恐畏稠林）」等文[8]。

所說「正慧審觀，尚如變吐」[9]，食物變吐與欲塵二者同於先前已遍斷除故。

所說「住律儀戒」，說明住於別解脫律儀。若如是，則是已護戒者。

問：「云何彼是已善護戒者？」
雖已防護，然以六種因非善加防護：
一、唯以少許，便生喜足。
二、具等起[10]之語，未全清淨。
三、自行輕蔑。
四、不攝眷屬。
五、於已生罪過，不完全如法悔改。
六、未能清淨軌則、正命。

[183a.5]དེ་ལ་རྒྱུ་གཉིས་ཀྱིས་ན་དེ་ཙམ་གྱིས་<(5)《པེ་》《སྣར་》གྱི>ཆོག་པར་འཛིན་པར་འགྱུར་ཏེ།ངག་དང་ལུས་གཉིས་བསྡམས་པ་ཡོད་དུ་ཟིན་ཀྱང་དུས་གསུམ་གྱིས་འདོད་པ་རྣམས་ལ་སེམས་མ་བསྡམས་པའི་ཕྱིར་དང་། དེ་བསྡམས་སུ་ཟིན་ཀྱང་ཚུལ་ཁྲིམས་ལ་གནས་ནས་ཏིང་ངེ་འཛིན་སྒྲུབ་མི་འདོད་པའི་ཕྱིར་ཏེ། དེ་ལྟར་ན་རྒྱུ་གཉིས་ཀྱིས་དེ་ཙམ་གྱིས་ཆོག་པར་འཛིན་པ་ཡིན་ནོ། །

[183a.6]ཀུན་ནས་སློང་བ་དང་བཅས་པའི་ངག་ཡོངས་སུ་མ་དག་པ་ཇི་ལྟ་བུ་ཞེ་ན། ངག་ཀུན་ནས་སློང་བ་ནི་རྟོག་པ་དང་དཔྱོད་པ་དག་ཡིན་ཏེ། བརྟགས་ཤིང་དཔྱད་ནས་ཚིག་ཏུ་སྨྲ་བའོ་ཞེས་གསུངས་པའི་ཕྱིར་རོ། །

[183a.6]ངག་རྣམ་པར་དག་པ་གང་ཡིན་<(6)《པེ་》《སྣར་》-ཡིན།>ཞེ་ན། བརྫུན་དུ་སྨྲ་བ་ལ་སོགས་པ་ངག་གི་ཉེས་པའི་གཉེན་པོ་བདེན་པ་ལ་སོགས་པའི་ངག་གི་ལས་ཡོངས་སུ་དག་པ་སྟེ། དེ་མེད་པས་ན་ངག་བསྡམས་སུ་ཟིན་ཀྱང་ལེགས་པར་བསྡམས་པ་མ་ཡིན་ནོ། །

[183a.7]རྟོག་<(7)《པེ་》《སྣར་》རྟོགས།>པ་རྣམ་པར་དག་པ་གང་ཞེ་ན། འདོད་པའི་རྟོག་པ་ལ་སོགས་པའི་གཉེན་པོ་མི་སྡུག་པ་ལ་སོགས་པའི་རྟོག་<(8)《པེ་》《སྣར་》རྟོགས།>པ་དེ་ནི་རྣམ་པར་དག་པ་སྟེ། དེ་མེད་པས་ན་<(9)《པེ་》《སྣར་》-ན།>རྟོག་པ་ཡོངས་སུ་དག་པའོ། །

[183b.1]བདག་ལ་ཁྱད་དུ་གསོད་པ་ལས་ནི་བརྟུན་པའི་བརྩོན་འགྲུས་ཀྱིས་བསླབ་པའི་གཞི་རྣམས་ལ་<(10)《པེ་》《སྣར་》-ལ།>ལེགས་པར་ནན་ཏན་མི་བྱེད་དེ། དེའི་གཉེན་པོ་བདག་ལ་ཁྱད་དུ་མི་གསོད་པ་ལས་ནི་ས་ཆེན་པོ་ལ་ཞུགས་པའི་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་བསླབ་པའི་གཞི་དཀའ་བ་ཐོབ་པས་སེམས་ཞུམ་པ་མེད་དོ<(1)《པེ་》《སྣར་》དེ།>། །བརྟུན་པའི་བརྩོན་འགྲུས་ཀྱིས་ནན་ཏན་བྱེད་དོ། །

[183b.2]འཁོར་ཡོངས་སུ་མི་འཛིན་ཞེས་བྱ་བ་ལ་འདིར་ཚུལ་ཁྲིམས་ཀྱི་འཁོར་ནི་བཟོད་པ་སྟེ།དེ་མེད་ན་བསྡམས་སུ་ཟིན་ཀྱང་ལེགས་པར་བསྡམས་པ་མ་ཡིན་ཏེ། ཉེས་པའི་གནས་རྒྱང་མ་བསྲིངས་པའི་ཕྱིར་རོ། །

其中，以二因當成唯以少許便生喜足：
一、雖已防護身語二者，然未於三世諸欲，未護心故；
二、雖已護心，然不求住戒後更修三摩地故，若如是，以此二因，唯以少許，執為滿足。

問：「云何具等起之語，未全清淨？」
語發起者，是尋伺，以說「尋伺已而言語」故。

問：「云何語淨？」
妄語等語過之對治法── 實語等語業，普皆清淨，由無彼故，雖防護語，然未善護。

問：「云何清淨尋思？」
貪欲尋思等對治法── 不淨等尋思[11]則是清淨，由無彼（惡尋思）故，清淨尋思。

自行輕蔑，不令於諸學處以精進善加殷重。其對治法，不自行輕蔑，不因獲得大地菩薩難行學處而心存怯弱，以精進而能殷重。

所說「不攝眷屬」，此處謂尸羅眷屬── 安忍。若無彼，雖已防護，然非善護，未遠離罪惡之處故。

[183b.3]ཉེས་པ་<(2)《པེ་》《སྣར་》པའི།>བྱུང་བ་ལ་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་དུ་ཆོས་བཞིན་དུ་ཕྱིར་འཆོས་པ་མེད་པ་ཇི་ལྟ་བུ་ཞེ་ན། སྔ་ནས་བྱ་བ་དང་ལྷན་ཅིག་རྗེས་སུ་སྤྱོད་<(3)《པེ་》《སྣར་》དཔྱོད།>པའི་བག་ཡོད་པ་དང་། སྔོན་གྱི་མཐའ་དང་ལྡན་པ་དང་། ཕྱི་མའི་མཐའ་དང་ལྡན་པ་དང་། དབུས་ཀྱི་མཐའ་དང་ལྡན་པའི་བག་ཡོད་པ་དང་མི་ལྡན་པའི་ཕྱིར་བསྡམས་སུ་ཟིན་ཀྱང་ལེགས་པར་བསྡམས་པ་མ་ཡིན་ནོ།།

[183b.4]ཚོ་ག་དང་འཚོ་བ་མ་དག་པ་ནི་རྣམ་པ་ལྔ་ལྔ་པོ་དག་གི་<(4)《པེ་》《སྣར་》གིས།>རྣམ་པ་རིལ་གྱིས་མེད་པའི་ཕྱིར་དེ་གཉིས་<(5)《པེ་》《སྣར་》གཉི་ག>བསྡམས་སུ་ཟིན་ཀྱང་ལེགས་པར་བསྡམས་པ་མ་ཡིན་ནོ། །

[183b.5]ལུས་ལ་ལྟ་བ་དང་། ལོངས་སྤྱོད་ལ་ལྟ་བ་ནི་སྦྱིན་པའི་མི་མཐུན་པའི་ཕྱོགས་ཡིན་ཏེ།དེའི་ཆུང་ངུ་ཡང་དང་ཡང་<(6)《པེ་》《སྣར་》-ཡང་།>དུ་ལེན་པར་མི་བྱེད་པ་ནི་སྦྱིན་པའི་ཉེར་གནས་ཡིན་ཏེ།ཉེར་གནས་ནི་རྒྱུའི་དོན་ཏོ། །

[183b.5]སློང་བ་ལ་ལྟ་བ་ནི་སྦྱིན་པ་སྒྲུབ་པ་ཡིན་ཏེ།གཞན་ལ་ཡང་དེ་བཞིན་དུ་བརྗོད་པར་བྱའོ། །

[183b.6]ཕན་ཡོན་མཐོང་བ་ནི་བདེ་<(7)《པེ་》《སྣར་》དགེ།>བའི་རྒྱུ་ཡོངས་སུ་ཚོལ་བའི་མཚན་ཉིད་ཀྱི་ཤེས་རབ་ཀྱི་རྒྱུ་ཡིན་ནོ། །ཕན་ཡོན་མཐོང་བ་ནི་ཤེས་རབ་ཉིད་དོ། །

[183b.6]གནས་ལྔ་དག་ཡང་དག་པ་ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་དུ་ཡོངས་སུ་ཤེས་པ་ཡང་<(8)《པེ་》《སྣར་》-ཤེས་པ་ཡང་།>ཤེས་རབ་ཉིད་དོ། །

[183b.7]གྲོགས་སུ་འགྲོ་བ་རྣམས་ཀྱི་དོན་<(9)《པེ་》《སྣར་》+གྱི་མདོ་ནི།>ལོངས་སྤྱོད་ཀྱི་བྱ་བའི་གྲོགས་སོ། །

[183b.7]དེ་ལ་ལོངས་སྤྱོད་ཀྱི་བྱ་བའི་གྲོགས་ནི་རྣམ་པ་བཞི་སྟེ།མ་ཐོབ་པ་ཐོབ་པར་བྱ་བའི་དོན་དང་། འཕེལ་བར་བྱ་བའི་དོན་དང་།ལོངས་སྤྱོད་རྣམས་བསྲུང་བའི་དོན་དང་། ཡོན་གནས་སུ་གྱུར་པ་ལ་དབུལ་བའི་དོན་ཏོ། །

問：「云何於已生罪過，不完全如法悔改？」
由於不具有先時所作不放逸行、俱時隨行不放逸行、前際不放逸行、後際不放逸行、中際不放逸行[12]故，雖已防護，然非善護。

未能清淨軌則、正命，完全各無五種清淨行相故[13]。彼二者雖已防護，然未善護。

顧戀身、顧戀受用，是佈施之逆品，少生顧戀，亦不忍受[14]，是佈施漸次。漸次者，因義。

顧戀求者，是成辦佈施，於他亦當如是詮說。

見利益[15]者，謂以尋求樂因[16]為相之智慧因。見利益，即是智慧。

如實了知五處[17]，亦即智慧。

諸皆為助伴之義，謂財物事業之助伴[18]。

其中，財物事業之助伴有四：為未得者令獲得之義利、為令增長之義利、為守護諸財物之義利、為供養福田之義利。

[184a.1]སེམས་ཅན་གྱི་བྱ་བ་སྒྲུབ་པ་ནི་རྣམ་པ་གཅིག་པུར་ཟད་དེ། ཕྱེ་བ་ལས་བསྡུམ་<(1)《པེ་》《སྣར་》སྡུམ|>པ་པོ་ནའོ། །

[184a.1]དེ་ལ་བྱ་བ་སེམས་པ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་འདི་ཇི་ལྟར་བྱ་སྙོམ་<(2)《པེ་》《སྣར་》སྙམ|>པའོ། །

[184a.1]བྱ་བ་གཏན་ལ་འབེབས་པ་ནི་འདི་བྱའོ་ཞེའམ། འདི་མི་བྱའོ་ཞེས་བྱ་བའོ། །

[184a.1]ལམ་དུ་འགྲོ་ཞིང་འོང་བ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་འགྲོ་བར་བྱ་བ་དང་དེ་བཞིན་དུ་ཕྱིར་འོང་བ་ལ་སོགས་པའོ།།

[184a.2]ཡང་དག་པའི་ལས་ཀྱི་མཐའ་ལ་སྦྱོར་བ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་གྲུའི་ལས་ཀྱི་མཐའ་དང་། ཞིང་ལས་ལ་སོགས་པའི་ལས་ཀྱི་མཐའ་ལ་སྦྱོར་བ་སྟེ། རྣམ་པ་གསུམ་པོ་འདི་དག་ཀྱང་ལོངས་སྤྱོད་རྣམས་མ་ཐོབ་པ་ཐོབ་པར་བྱ་བའི་ཕྱིར་དང་། ཐོབ་པ་རྣམས་ཡོངས་སུ་བསྲུང་བའི་ཕྱིར་རོ། །

[184a.3]ཡང་ན་གྲོགས་སུ་འགྲོ་བ་དང་པོ་གཉིས་ནི་མ་ཐོབ་པ་ཐོབ་པར་བྱ་བའི་ཕྱིར་རོ། །ལས་ཀྱི་མཐའ་ལ་སྦྱོར་བ་ལོངས་སྤྱོད་རྣམས་སྤེལ་བ་དང་<(3)《པེ་》《སྣར་》བསྲུང་|>སྲུང་བ་ནི་རང་གི་<(4)《ཅོ་》གིས|>སྒྲས་བསྟན་ཏོ། །འཕེལ་ཟིན་པ་ལ་ནི་ཡོན་གནས་ལ་དབུལ་བའི་ཕྱིར་དང་<(5)《པེ་》《སྣར་》-དང་|>དགའ་སྟོན་དང་བསོད་ནམས་བྱ་བ་ལ་གྲོགས་སུ་འགྲོའོ། །

[184a.4]སྡུག་བསྔལ་བ་<(6)《པེ་》《སྣར་》-བ|>རྣམས་ཀྱི་གྲོགས་སུ་<(7)《པེ་》《སྣར་》ཀྱི|>དོན་གྱི་མདོ་ནི་སྡུག་བསྔལ་བ་རྣམ་པ་གཉིས་ཏེ། ལུས་ཀྱི་ལས་དང་སེམས་ཀྱིའོ། །

[184a.4]ལུས་ཀྱི་ཡང་རྣམ་པ་གསུམ་སྟེ། ནད་ཀྱི་སྡུག་བསྔལ་དང་། དབང་པོ་མ་ཚང་བའི་སྡུག་བསྔལ་དང་། ཡན་ལག་མ་ཚང་བའི་སྡུག་བསྔལ་བའོ། །ཡིད་ཀྱི་སྡུག་བསྔལ་བ་ནི་རྣམ་པ་གཉིས་ཏེ། སྒྲིབ་པའི་སྡུག་བསྔལ་དང་རྟོག་པའི་སྡུག་བསྔལ་བའོ། །

成辦有情事業者，謂一種而已，唯是從乖離中令和合。

其中，「思量事業」者，謂思量：「此如何作」。

決擇事業者，謂言：「此可作」或「此不可作」。

「或於道路若往若來」者，謂前往及如是回來等。

「或於無倒事業加邊際加行」者，謂行船事業邊際、務農等事業邊際加行，此等三種[19]亦是未得諸財物者令獲得故，並且守護諸已得者故。

或者，初二種助伴[20]，是未得者能令獲得故。事業邊際加行者，謂增長諸財物。守護者，謂以自名宣說。於已增長，為供福田故，及於喜筵、修福業，皆為助伴！

於諸救苦，作其助伴，要義為二種苦：身苦、心苦。

身苦復有三種：病苦、根不具苦、缺支苦。心苦有二種：蓋障苦、尋思苦。

[184a.5]གསུམ་པ་ནི་ངལ་བ་ལས་གྱུར་པའི་སྡུག་བསྔལ་བ་སྟེ། དེར་གྲོགས་སུ་འགྲོ་བའོ། །

[184a.5]ཚིག་འབྲུ་འབྱོར་པ་རྣམས་དང་། འབྲེལ་བ་རྣམས་དང་། རྗེས་སུ་མཐུན་པ་རྣམས་དང་། རྗེས་སུ་འཕྲོད་པ་རྣམས་དང་།<(8)《པེ་》《སྣར་》-རྗེས་སུ་འཕྲོད་པ་རྣམས་དང་།>ཐབས་དང་ལྡན་པ་རྣམས་དང་། འཚམ་པ་རྣམས་དང་། མཐུན་པ་རྣམས་དང་། འགྲུས་སྐྱོང་གི་ཡན་ལག་གི་ཚོགས་རྣམས་ཀྱིས་ཆོས་སྟོན་ཏོ་ཞེས་བྱ་བ་དེ་ལ་ཚིག་འདི་<(9)《པེ་》《སྣར་》-འདི།>དག་གིས་<(10)《པེ་》《སྣར་》གི།>དྲི་བ་རྣམ་པ་གསུམ་གྱི་ལན་ཡོན་ཏན་བརྒྱད་དང་ལྡན་པ་བསྟན་ཏེ།

[184a.6]དོན་དང་མཚམས་སྦྱོར་<(1)《པེ་》《སྣར་》སྦྱར།>བའི་དབང་དུ་བྱས་ནས་མི་ཤེས་ཏེ་འདྲི་བ་ལ་ནི་ཕྱིན་ཅི་མ་ལོག་པའི་དོན་དང་། མཚམས་སྦྱོར་བའི་ཚིག་གིས་བསྟན་<(2)《པེ་》《སྣར་》སྟོན།>ཏོ། །

[184a.7]ཆོས་ཉིད་དང་སྔ་ཕྱིའི་དབང་དུ་བྱས་ནས་འགལ་བ་འདྲི་བ་ལ་ནི་ཆོས་ཉིད་<(3)《པེ་》《སྣར་》-ཉིད།>དང་མཐུན་པ་དང་དགོངས་པ་བརྗོད་པའི་ཚིག་གིས་བསྟན་<(4)《པེ་》《སྣར་》སྟོན།>ཏོ། །

[184a.7]འདྲི་བ་གཉིས་ཀ་ལ་ནི་བརྡ་ཕྲད་དུ་རུང་བ་དང་། འདུལ་བ་ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་དུ་བསྟན་པས་སྟོན་ཏོ<(5)《པེ་》《སྣར་》ཏེ།>། །

[184b.1]རྟོགས་པའི་དབང་དུ་བྱས་ནས་གདམས་ངག་འདྲི་བ་ལ་ནི་འཇིག་རྟེན་པའི་ཡོན་ཏན་སྒྲུབ་པ་དང་མཐུན་པས་སྟོན་ཏོ། །

[184b.1]འགྲུས་སྐྱོང་ནི་འཕགས་པའི་ལམ་གྱི་ཡན་ལག་གི་ཚོགས་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །འགྲུས་སྐྱོང་ནི་རྟག་པ་པ་དང་གྲིམས་པར་སྐྱོང་བ་སྟེ། རྒྱུན་དུ་གུས་པར་ཟག་པ་རྣམས་ལས་སེམས་བསྲུང་བའི་ཕྱིར་རོ། །

第三是疲乏苦，作其助伴。

「以相應文句、助伴、隨順、清亮、有用、相稱、應順、常委分資糧而為說法」，其中，以此等文句說明三種問之答有八功德。

於依義與連續增上不知而問者，以無倒義、連續之文句宣說。

於依法性與前後而問相違者，以隨順法性、詮說密意之文句宣說。

於俱問者，以可會解、如實開示調伏而宣說。

於依證增上而問教授者，以隨順引發世間功德而宣說。

「常委」，是聖道支分資糧故。「常委」即是恒常、勵力守護，以從諸漏恒常殷重守護心故。

[184b.2]ཡང་ན་འཁོར་པ་ནི་འབྲེལ་པས་བཤད་དེ། སྔ་ཕྱི་མ་འབྲེལ་བ་མེད་པའི་ཕྱིར་རོ། །རྗེས་སུ་མཐུན་པ་ནི་རྗེས་སུ་འཕྲོད་པས་བཤད་དེ། ཆོས་ཉིད་དང་མི་མཐུན་པ་མེད་པའི་ཕྱིར་རོ། །ཐབས་དང་ལྡན་པ་ནི་འཚམ་པས་བཤད་དེ། འདུལ་བ་དང་འཚམ་པར་སྟོན་པའི་ཕྱིར་རོ། །མཐུན་པ་ནི་འགྲུས་སྐྱོང་གི་ཚོགས་ཀྱིས་བཤད་དེ། ཚངས་པར་སྤྱོད་པ་དང་མཐུན་པའི་ཕྱིར་ཏེ།

[184b.3]དཔེར་ན་གསུང་གི་ཡན་ལག་ལྔ་བསྟན་པ་ལ་སྔ་མ་ཕྱི་མས་བསྟན་ཏེ། ཟབ་པ་འབྲུག་སྒྲས་བཤད་པ་དང་། སྙན་ཅིང་འཇེབས་པ་རྣམ་པར་སྙན་པས་བཤད་པ་དང་། ཡིད་དུ་འོང་བ་དགའ་བར་བྱེད་པས་བཤད་པ་དང་། རྣམ་པར་རིག་པར་བྱ་བ་རྣམ་པར་གསལ་བས་བཤད་པ་དང་། མཉན་པར་འོས་པ་མི་མཐུན་པ་མེད་པས་བཤད་པ་བཞིན་ནོ། །

[184b.4]ཚིག་བཞི་པོ་ཚིག་ཕྱི་མས་བཤད་པ་དང་བཅས་པ་འདི་དག་གིས་ནི་དྲི་བ་ཐམས་ཅད་ལ་ཡོན་ཏན་བཞི་དང་ལྡན་པའི་ལན་གདབ་པར་བསྟན་པར་<(6)《པེ་》《སྣར་》-བསྟན་པར།>འགྱུར་ཏེ།སྔ་ཕྱི་མི་འགལ་བ་དང་། ཆོས་ཉིད་དང་མི་འགལ་བ་དང་། འདུལ་བ་དང་མི་འགལ་བ་དང་། དོན་གྱི་མཆོག་དང་འབྲེལ་བའོ། །

[184b.5]ལུང་ལས་ནི་ཡོན་ཏན་བརྒྱད་དང་ལྡན་པའི་ལན་གདབ་པར་<(1)《པེ་》《སྣར་》པ།>ནི་ཚིག་བརྒྱད་ཀྱིས་ཡོངས་སུ་བསྟན་ཏོ་ཞེས་འབྱུང་སྟེ། ཡོན་ཏན་བརྒྱད་ནི་དོན་ལ་སྦྱོར་བས་འབྱུང་བ་དང་། འཇིག་རྟེན་ལ་གྲགས་པའི་ཚིག་འབྲུ་དང་འབྲེལ་པ་དང་། རྒོལ་བ་དང་འགལ་བ་དང་མཐུན་པ་དང་། ཟབ་མོའི་ཚིག་ངེས་པའི་དོན་དང་ཉན་པ་ལ་ཕན་གདགས་པའི་ཚིག་འབྲུ་རྣམ་པར་མི་གཡེང་བའི་གཞིའི་གནས་དང་། འདུལ་བའི་བསམ་པ་དང་མོས་པ་ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་དུ་རབ་ཏུ་རྣམ་པར་འབྱེད་པ་དང་། ལུང་ནོད་པ་དང་།ཁ་ཏོན་དང་། འཛིན་པ་དང་། སེམས་པ་དང་། སྒོམ་པ་མི་གཏོང་བ་དང་། སྒྲ་ཇི་<(2)《པེ་》《སྣར་》ཐེ།>བཞིན་དུ་མངོན་པར་ཞེན་པ་མེད་པར་སྟོན་པའོ། །

[185a.1]བྱ་བ་རྣམས་ལ་ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་དུ་སྡུག་བསྔལ་བ་རྣམས་ལ་ཡང་དེ་བཞིན་དུ་བརྗོད་པར་བྱའོ། །

又相應者，以助伴訓釋，前後非無繫屬故。隨順者，以清亮訓釋，無不順法性故。有用者，以相稱訓釋，稱調伏而說法故。應順者，以常委資糧訓釋，順梵行故。

譬如明佛語五支，以後明前，甚深以雷聲訓釋、和雅以悅耳訓釋、可意以歡喜訓釋、瞭解以顯了訓釋、應聞以無不隨順訓釋。

四文句及由後面文句作釋，由此等顯示，於一切問，具足四種功德而答，謂：前後無違、不違法性、不違調伏、與殊勝義而相繫屬。

言教中說：「以八文句，顯示具足八種功德之答。」
八種功德者：以合乎義利而發生；與世間共稱文句繫屬；隨順敵者違者；決定甚深文句之義；饒益聽者之文句不散亂之所依處；隨調伏之意樂勝解如實最極抉擇；不捨受持、讀誦、思惟、修習言教；不如言耽著而說。

如於事業，於諸苦者，亦當如是詮說。

[185a.1]འཇིགས་པ་རྣམས་ཀྱི་དོན་གྱི་མདོ་ནི་འཇིགས་པ་དྲུག་བསྟན་པ་ཡིན་ཏེ། མདོར་བསྡུ་ན་ཐང་ལ་གནས་པའི་དུད་འགྲོའི་འཇིགས་པ་དང་། ཆུའི་འཇིགས་པ་དང་། ཆུ་ན་གནས་པའི་དུད་འགྲོའི་འཇིགས་པ་དང་། མིའི་འཇིགས་པ་དང་།ལུས་དང་ངག་དང་། ཡིད་ཀྱིས་སྙོང་བའི་གནས་གསུམ་དང་། མི་མ་ཡིན་པ་ལས་གྱུར་པ་ལས་རྣམ་པ་གཉིས་སོ།།

[185a.2]དེ་ལ་མིའི་འཇིགས་པ་ནི་ཐུན་མོང་དང་།ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་བྱེ་བྲག་གིས་<(3)《པེ་》《སྣར་》གི|>རྣམ་པ་བཞིའོ།།

[185a.3]ཐུན་མོང་བ་ཡང་རྣམ་པ་གཉིས་ཏེ། ཆར་གཅད་པ་དང་། ཕན་གདགས་པའི་ལས་ཐམས་ཅད་ལ་མཐུ་ཡོད་པའི་རྒྱལ་པོ་སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་ཐུན་མོང་དུ་དེས་འཇིགས་པ་དང་།ནོར་བདོག་པ་ཐམས་ཅད་ཆོམ་རྐུན་གྱིས་འཇིགས་པ་ཐུན་མོང་བའོ།།

[185a.3]གནོད་པའི་རྒྱུའི་འཇིགས་པ་ཕྱིར་<(4)《པེ་》《སྣར་》-ཕྱིར|>རྒོལ་བ་རྣམས་དང་། ཕ་རོལ་པོ་དག་དང་། མཐུ་མེད་པ་དག་དང་། མཐུ་ཡོད་པ་དག་དང་། ཇོ་བོ་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པ་རྣམས་ལས་བྱུང་བ་ནི་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའོ།།

[185a.4]མི་མ་ཡིན་པ་ནི་རྣམ་པ་གཉིས་ཏེ།རིག་སྔགས་ཀྱིས་བསླང་བ་རྣམས་དང་། དེ་མ་ཡིན་པས་བསླང་བ་རྣམས་སོ།།

[185a.4]མྱ་ངན་སེལ་བའི་མྱ་ངན་གྱི་<(1)《པེ་》《སྣར་》གྱིས|>བསྡུས་པའི་དོན་ནི་མདོར་<(2)《པེ་》《སྣར་》-ནི་མདོར|>བསྡུ་ན་རྣམ་པ་གཉིས་ཏེ།གཉེན་བཤེས་ཀྱི་སྡུག་བསྔལ་ལས་གྱུར་པ་དང་ལོངས་སྤྱོད་ཀྱི་སྡུག་བསྔལ་ལས་གྱུར་པའོ<(3)《པེ་》《སྣར་》-ལོངས་སྤྱོད་ཀྱི་སྡུག་བསྔལ་ལས་གྱུར་པའོ|>།།

諸怖畏之要義，說有六種怖畏，概而言之：陸居旁生怖畏、水怖畏、水居旁生怖畏、人中怖畏、身語意所領納三處[21]、非人所致二類。

其中，人中怖畏，以共不共差別，分有四類。

共復有二：有權勢作一切治罰、饒益事業之王，由彼令一切有情共同怖畏；盜賊令一切擁有財物者共同怖畏。

惱害因之怖畏，從諸敵者、對方、無勢力者、有勢力者、不共家主所生，是不共（怖畏）。

非人有二類：明咒所起、非彼所起。

開解憂惱之憂惱所攝之義，略攝有二：親屬之苦所致、財寶之苦所致。

[185a.5]དེ་ལ་གཉེན་བཤེས་ཀྱི་སྡུག་བསྔལ་ནི་རྣམ་པ་ལྔ་སྟེ། གཉེན་བཤེས་རྒུད་པ་ལས་གྱུར་པ་དང་། སྐྱེད་པའི་རྒྱུར་གྱུར་པའི་གཉེན་ཕ་མ་རྣམས་དང་།ཡོངས་སུ་བཟུང་<(4)《པེ་》《སྣར་》གཟུང་།>བ་དང་། འབྲས་བུ་བུ་དང་<(5)《པེ་》《སྣར་》-བུ་དང་།>ཆུང་མ་རྣམས་དང་དག་ཞན་པའི་བྲན་<(6)《པེ་》《སྣར་》+པོ།>དང་། བྲན་མོ་ལ་སོགས་པ་དང་། ཕན་འདོགས་པ་དང་བྱམས་པའི་གཉེན་མཛའ་བོ་དང་། གྲོགས་པོ་རྣམས་དང་ཕན་པ་སྟོན་པའི་གཉེན་སློབ་དཔོན་ལ་སོགས་པའོ། །

[185a.7]ལོངས་སྤྱོད་ཀྱི་<(7)《པེ་》《སྣར་》ཀྱིས།>སྡུག་བསྔལ་གྱི་མདོ་ནི་ལོངས་སྤྱོད་<(8)《པེ་》《སྣར་》+པ། >ལས་གྱུར་པའི་སྡུག་བསྔལ་གང་ཡིན་པ་དེའི་བྱེ་བྲག་ལས་ལོངས་སྤྱོད་ཀྱི་སྡུག་བསྔལ་གྱི་བྱེ་བྲག་ཏུ་འགྱུར་རོ།།

[185a.7]ལོངས་སྤྱོད་ཀྱི་སྡུག་བསྔལ་གྱི་རྒྱུ་ནི་རྣམ་པ་གཉིས་ཏེ།འཇིག་རྟེན་ཐམས་ཅད་ཀྱི་སྡུག་བསྔལ་གྱི་རྒྱུ་རྣམས་དང་། ཁ་ཅིག་གི་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པ་རྣམས་སོ། །

[185b.1]ཐམས་ཅད་དང་ཐུན་མོང་བ་ནི་མིའི་ཆོམ་རྐུན་རྣམས་དང་མེ་དང་ཆུའོ། །ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པ་ནི་རྣམ་པ་གཉིས་ཏེ། བདག་གིས་ཚུལ་མ་ཡིན་པ་དང་། གཞན་ལས་གྱུར་པའོ། །

[185b.1]བདག་གིས་ཚུལ་མ་ཡིན་པ་ཡང་རྣམ་པ་གཉིས་ཏེ། ལོངས་སྤྱོད་སྲུང་བ་དང་། སྒྲུབ་པའོ། །

[185b.2]གཞན་ལས་གྱུར་པ་ཡང་རྣམ་པ་གཉིས་ཏེ། བགོ་སྐལ་ལ་སྤྱོད་པ་རྣམས་དང་། རང་གི་ཁྱིམ་ནས་བྱུང་བ་རྣམས་ཀྱི་སྡུག་བསྔལ་ཅན་རྣམས་སོ། །

[185b.2]ཡོ་བྱད་ཉེ་བར་སྒྲུབ་པའི་དོན་གྱི་མདོ་ནི་སྔ་མ་བཞིན་ནོ། །

[185b.2]ཡང་དག་པའི་གནས་སྦྱིན་པའི་དོན་གྱི་མདོ་ནི་བསམ་པ་གང་གིས་ཡོངས་སུ་སྡུད་པ་དང་། སྦྱོར་བ་གང་གིས་ཡོངས་སུ་སྡུད་པའོ། །

其中，親屬之苦有五：一、親屬衰敗所致；二、成為能生因之親 —— 父母；三、攝受及果脈妻子、使命奴婢等；四、有恩、慈愛之親 —— 宗長、朋友；五、開導利益之親 —— 軌範師等。[22]

財寶苦之要義者，謂凡由財寶所致之苦，從其差別，而當財寶之苦差別。

財寶苦因有二：一切世間共同諸苦因；一類不共。

一切共者，謂人中盜賊及水火。不共者，有二：由自未善、因他令失。

由自未善亦有二：未善守護財寶、未善招集（置辦）財寶。

因他令失亦有二：（他人）受用（所應得享）份額、自家室所起憂苦。[23]

置辦資具之要義如前。

施正依止處之要義：以何意樂攝受、以何加行攝受。

[185b.3]དེ་ལ་བསམ་པ་གང་གིས་ཡོངས་སུ་སྡུད་ཅེ་ན། ཟང་ཟིང་མེད་པའི་སེམས་ཀྱིས་སོ། །སྦྱོར་བ་གང་གིས་ཡོངས་སུ་སྡུད་ཅེ་ན། ཆོས་དང་ཟང་ཟིང་གཉིས་ཀྱིས་སོ། །

[185b.3]དེ་ལ་<(1)《པེ་》《སྣར་》-ཟང་ཟིང་གཉིས་ཀྱིས་སོ། །དེ་ལ། >ཟང་ཟིང་གིས་ཡོངས་སུ་བསྡུ་བ་ནི་རྣམ་པ་གཉིས་ཏེ། ཕ་རོལ་ལས་བཙལ་བ་དང་། བདག་གི་ཡོ་བྱད་ཐུན་མོང་དུ་བྱེད་པའོ། །ཆོས་ཀྱིས་<(2)《སྣར་》ཀྱི། >ཡོངས་སུ་བསྡུ་བ་ཡང་རྣམ་པ་གཉིས་ཏེ། གདམས་ངག་སྦྱིན་པ་དང་། རྗེས་སུ་བསྟན་པའོ<(3)《པེ་》《སྣར་》པས་སོ། >། །

[185b.4]གཞན་གྱི་སེམས་དང་རྗེས་སུ་<(4)《པེ་》《སྣར་》-རྗེས་སུ། >མཐུན་པར་བྱེད་པའི་དོན་གྱི་མདོ་ལས་<(5)《པེ་》《སྣར་》ལ། >སེམས་དང་མཐུན་པར་བྱེད་པ་ནི་རྒྱས་པ་དང་རབ་ཏུ་དབྱེ་བའོ། །

[185b.5]དེ་ལ་དོན་གྱི་མདོ་ལས་<(6)《པེ་》《སྣར་》-ལས། >ནི་བསམ་པ་དང་། རང་<(7)《སྣར་》+དེ། >བཞིན་ཡོངས་སུ་ཤེས་ནས་སེམས་ཅན་གང་དག་གིས་<(8)《པེ་》《སྣར་》-གིས། >ཇི་ལྟར་ལྷན་ཅིག་གནས་པར་བྱ་བ་དེ་ལྟར་དེ་དག་དང་གནས་སོ། །སེམས་ཅན་གང་དག་ལ་ཇི་ལྟར་བསྒྲུབ་པར་བྱ་བ་དེ་ལྟར་དེ་དག་ལ་སྒྲུབ་པར་བྱེད་དོ་ཞེས་བྱ་བ་དེ་ལ།

[185b.6]བསམ་པ་ནི་ད་ལྟར་བྱུང་བའི་རྐྱེན་གྱིས་བསྐྱེད་པའི་སེམས་སོ། །རང་བཞིན་ནི་ཚེ་སྔ་མའི་རྒྱུ་ལས་བྱུང་བའི་ངོ་བོ་ཉིད་དོ། །

[185b.6]ཡང་ན་བསམ་པ་ནི་སེམས་ཅན་རྣམས་ཀྱི་<(9)《པེ་》《སྣར་》ཀྱིས། >སེམས་ཅན་སོ་སོའི་རང་བཞིན་ཐ་དད་པའོ། །རང་བཞིན་ནི་སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་ཀྱི་སེམས་འཇུག་པ་ཐུན་མོང་བ་སྟེ། བསམ་པ་དང་<(10)《པེ་》《སྣར་》-དང་། >རང་བཞིན་ཤེས་ནས་ལྷན་ཅིག་འགྲོགས་པར་བྱ་ཞིང་། བསམ་པ་དང་རང་བཞིན་ཤེས་ནས་སེམས་ཅན་རྣམས་ལ་བསྒྲུབ་པར་བྱའོ<(11)《པེ་》《སྣར་》སྒྲུབ་པའོ། >། །

其中，問：以何意樂攝受？以無染心；以何加行攝受？以財及法攝受。

其中，以財攝受有二：從他尋求、共用自己資具。
以法攝受亦有二：施與教授、施與教誡。

隨他心轉之要義中，隨順其心，有廣釋及分類。

其中，要義說：「知體性[24]已，隨諸有情所應共住，即應如是與其共住。隨諸有情所應同行，即應如是與彼同行。」

意樂謂現在緣所生心；自性謂前世因所生體性。

或者，意樂謂諸有情各自之各異自性；自性，謂一切有情共同心轉，知意樂、自性後，當共助伴；知意樂、自性後，當於諸有情同行。

[185b.7]དེ་ལ་བསམ་པ་ཤེས་ནས་གནས་པ་དང་། སྒྲུབ་པའི་དབང་དུ་བྱས་ནས་སེམས་ཅན་གང་གིས་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པའི་གཞུང་བརྩམས་སོ། །

[186a.1]གཞུང་གི་དོན་གྱི་མདོ་ནི། ཕན་མིན་བསླབ་པ་མ་གཏོགས་པར། །གང་གིས་ཕ་རོལ་སྡུག་བསྔལ་བ།། དེ་དང་གཞན་དང་བདག་ལ་ཡང་། དངོས་པོ་དེ་ནི་དེ་མི་སྤྱོད། །ཅེས་བྱའོ། །

[186a.1]སེམས་ཅན་གང་དག་ལ་ཇི་ལྟར་བསྒྲུབ་པར་བྱ་བ་<(1)《པེ་》《སྣར་》པ། >ཞེས་བྱ་བ་དེ་ནས་བཟུང་སྟེ། གཞན་ཁྲོ་བའི་ཀུན་ནས་དཀྲིས་པས་ཀུན་ནས་དཀྲིས་པ་ལ་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པའི་གཞུང་ནི་རང་བཞིན་ཤེས་ནས་སེམས་ཅན་གང་དག་དང་ཇི་ལྟར་ལྷན་ཅིག་གནས་པར་བྱ་བ་དང་སེམས་ཅན་གང་དག་ལ་ཇི་ལྟར་བསྒྲུབ་པར་བྱ་བ་ཞེས་བྱ་བའི་དབང་དུ་བྱས་པ་ཡིན་ཏེ། གཞུང་འདིའི་དོན་གྱི་མདོ་ནི་ཡིད་ཀྱི་ལས་བསྒྲུབ་<(2)《པེ་》《སྣར་》སྒྲུབ། >པ་དང་། ངག་གི་ལས་བསྒྲུབ་པ་དང་། ལུས་ཀྱི་ལས་བསྒྲུབ་<(3)《པེ་》《སྣར་》སྒྲུབ། >པའོ། །

[186a.3]དེ་ལ་ཡིད་ཀྱི་ལས་སྒྲུབ་པའི་དབང་དུ་བྱས་ཏེ་ཁྲོ་བའི་ཀུན་ནས་དཀྲིས་པས་ཀུན་ནས་<(4)《པེ་》ཀུན་ནས། 《སྣར་》-དཀྲིས་པས་ཀུན་ནས།>དཀྲིས་པ་ལ་ཞེས་བྱ་བ་ནས། བདག་ཉིད་མཐོང་<(5)《པེ་》《སྣར་》མཐོ།>བར་མི་སྟོན་ཏོ་ཞེས་བྱ་བའི་བར་དུ་སྨོས་སོ། །

[186a.4]ཡིད་ཀྱི་ལས་བསྒྲུབ་<(6)《སྣར་》སྒྲུབ།>པ་ཡང་གཉིས་ག་དང་ཅི་རིགས་པར་སྦྱོར་བར་བྱ་སྟེ། ཇི་ལྟར་བྱ་ཞེ་ན། ཁྲོ་བའི་ཀུན་ནས་དཀྲིས་པ་ཞེས་བྱ་བ་སེམས་སྒྲུབ་པའི་གནས་སྐབས་ཀྱིས་འདུལ་བ་དེ་ལ་རང་གི་སེམས་སྒྲུབ་ཅིང་འཁྲུག་ཀྱང་མི་འཁྲུག་ལ་<(7)《པེ་》《སྣར་》པ།>སྨ་ཡང་འབེབས་པར་བྱེད་དེ། དེ་བཞིན་དུ་གཞན་ལ་ཡང་ཅི་རིགས་པར་སྦྱར་རོ། །

[186a.5]ལུས་ཀྱི་ལས་སྒྲུབ་པ་ལས་བརྩམས་ཏེ་གཞན་དག་ལ་<(8)《སྣར་》+ཡང་།>མི་རྟེན་<(9)《པེ་》《སྣར་》བརྟེན།>པར་ཡང་མི་བྱེད་ཧ་ཅང་རྟེན་<(10)《པེ་》《སྣར་》བརྟེན།>པར་ཡང་མི་བྱེད་དོ། །

其中，就知意樂後共住、同行而言，造「欲隨所化有情心轉」等文。

論典要義：
「除教學非利，何事苦對方，
　於彼他及自，皆不行其事。」

從「隨諸有情所應同行」起，乃至「忿纏所纏」之間等文，是就「知自性已，隨諸有情所應共住，及隨諸有情所應同行」而言。此文要義，謂修行意業、修行語業、修行身業。

其中，就修行意業而言，從「忿纏所纏」乃至「終不現相而起自高」之間而說。

修行意業，亦隨其所應，結合二者：
云何而作？所謂「忿纏」，謂於彼以修行心之分位作調伏者，修行自心，縱易惱亂，亦不惱亂，復作訶責。如是亦隨其所應，結合於他。

從修行身業而言，於他人所，既非不親近，又非極親近。

[186a.5]ངག་གི་ལས་སྒྲུབ་པ་ལས་བརྩམས་ཏེ་མདུན་དུ་མཛའ་བོ་ལས་<(11)《པེ་》《སྣར་》ལ།>སྨོད་པར་ཡང་<(12)《པེ་》《སྣར་》-ཡང་།>མི་བྱེད་ཅེས་བྱ་བ་ནས་ཆོས་དང་མཐུན་པར་བཤད་ཀྱི་<(13)《པེ་》《སྣར་》ཤད་ཀྱིས།>བྱང་བར་བྱེད་དོ། །

[186a.6]ཡང་དག་པར་<(14)《པེ་》《སྣར་》པའི།>ཡོན་ཏན་གྱིས་ཡང་དག་པར་དགའ་བར་བྱེད་པའི་<(15)《པེ་》《སྣར་》བྱ་བའི།>དོན་གྱི་མདོ་ནི་དད་པ་ལ་སོགས་པ་དེ་དག་ཁོ་ནར་ཟད་དེ།དད་པ་ལ་སོགས་པ་ལྔ་པོ་ཁོ་ན་སྡུད་པའི་རྒྱུ་ཡིན་པར་འོག་ནས་སྟོན་ཏོ། །

[186a.6]ཚར་བཅད་པའི་དོན་གྱི་མདོ་ནི་ཉེས་པ་དང་། འགལ་བ་རྣམ་པ་གསུམ་ཡོད་པ་ལས་ཉེས་པ་ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་དུ་སྨ་དབབ་པ་དང་ཆད་པ་རྣམ་པ་གསུམ་མོ། །

[186a.7]སྤང་བ་ལ་ནི་རྣམ་པ་གཉིས་ཏེ། དེ་དག་ཉིད་ཕྱིར་དགུག་པར་བྱ་བ་དང་། འགྲོགས་པར་མི་བྱ་བའོ། །དེ་ལ་ཉེས་པ་ནི་བྱ་བའི་རིགས་པ་མི་བྱེད་པའོ། །འགལ་བ་ནི་བྱ་བ་མི་རིགས་<(1)《པེ་》《སྣར་》གགས།>པ་བྱེད་པའོ། །

[186b.1]རྫུ་འཕྲུལ་གྱི་དོན་གྱི་མདོ་ནི་སྐྲག་པར་བྱ་བ་དང་།འདུན་པར་བྱ་བའོ། །

[186b.1]ཚུལ་ཁྲིམས་ཀྱི་ཕུང་པོ་རྣམ་པ་གསུམ་ཞེས་བྱ་བ་འདིས་ནི་ཚུལ་ཁྲིམས་མང་བར་བསྟན་ཏོ། །

[186b.1]བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་བསླབ་པ་ལ་ཞེས་བྱ་བ་འདིས་ནི་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་རྣམས་གང་ལ་སློབ་པ་དེ་བསྟན་ཏོ། །

[186b.2]གང་གིས་<(2)《པེ་》《སྣར་》ངག་གི།>རྣམ་པར་རིག་བྱེད་ཀྱི་དོན་འཛིན་པ་དང་། གོ་བར་ནུས་པ་ལ་ཐུགས་བརྩེ་བའི་སྐད་དུ་ཙུང་ཟད་ཅིག་གསན་ཅིང་ཐུགས་བརྩེ་བའི་སྐད་དུ་སྨྲལ་བའི་རིགས་སོ་ཞེས་<(3)《པེ་》《སྣར་》+ཀྱང་།>སྦྱར་བར་བྱའོ། །

從修行語業而言，從「終不現前毀他所愛」乃至「如法曉喻」。

以真實功德令其歡喜之要義，唯信等彼諸德而已，唯信等五德是攝受之因，下當宣說。

調伏要義，謂有三品過失與違犯。其中，如過失般，有三品訶責與治罰。

遠離有二，不還攝受彼等，不與共住。其中，過失謂不行所應作事，違犯謂行不應作事。

神通要義，謂或為恐怖，或為引攝。

此所言「三種戒藏[25]」說明多種戒律。

此所言「菩薩所學」說明諸菩薩學習何法。

若誰於語表義，能持能解，於彼配合說：「惟願須臾不辭勞倦，哀愍聽授。」

[186b.2]ཡེ་ཤེས་དང་མཐུ་ཆེན་པོ་ཐོབ་པ་རྣམས་ལ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཟབ་པ་དང་རྒྱ་ཆེ་བ་དང་ལྡན་པར་བསྟན་ཏོ། །

[186b.3]མཆོད་པ་བྱས་པ་ནི་མེ་ཏོག་དང་།བདུག་པ་དང་སྤོས་ལ་སོགས་པ་དང་། བསྟོད་པ་བརྗོད་པ་དང་། ཕྱག་བྱ་བ་ལ་སོགས་པས་མཆོད་པའོ། །

[186b.3]ཅི་ནུས་པ་དང་རྒྱུའི་སྟོབས་ཅི་ཡོད་པས་ཞེས་བྱ་བ་ནི་སེམས་<(4)《པེ་》《སྣར་》+དང་།>བསྐྱེད་པ་དེ་ད་ལྟར་བྱུང་བའི་སྐྱེས་བུའི་རྩལ་དང་། འདས་པའི་ཚེ་རབས་ན་བྱས་པའི་རྒྱུའི་འབྲས་བུར་བསྟན་པའོ།།

[186b.4]གལ་ཏེ་འགོགས་<(5)《པེ་》《སྣར་》འགོག>པ་ནི་ཆོས་མཚུངས་པ་ཁྱིམ་པ་ཞིག་ཡིན་ན་ནི་རིགས་ཀྱི་བུ་ཞེས་བྱ་བའོ། ། ཡང་ན་རབ་ཏུ་བྱུང་བ་<(6)《པེ་》《སྣར་》-བ།>ན་ཡང་གལ་ཏེ་<(7)《པེ་》《སྣར་》+དེ།>གཞོན་ནུ་ཞིག་ཡིན་ན་ཚེ་དང་ལྡན་པ་ཞེས་བྱ་བའོ<(8)《པེ་》《སྣར་》བྱའོ།>། །ཅི་སྟེ་རྒན་པ་ཞིག་ཡིན་<(9)《པེ་》《སྣར་》-ཡིན།>ན་ནི་བཙུན་པ་ཞེས་བྱ་སྟེ། འདིས་ཅི་<(10)《པེ་》《སྣར་》-ཅི།>བསྟན་ཞེ་ན། རབ་ཏུ་བྱུང་བ་འབའ་ཞིག་དང་། རྒན་པ་ཉི་ཚེ་ལས་གནོད་པར་བྱ་བར་ངེས་པ་མེད་པར་བསྟན་པའི་དོན་ཏོ། །

[186b.5]བསླབ་པའི་གཞི་གང་ཡིན་པ་རྣམས་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཚུལ་ཁྲིམས་རྣམ་པ་གསུམ་པོ་རེ་རེ་ལ་བསླབ་པའི་གཞི་སོ་སོ་བ་གང་དག་ཡོད་པ་དེ་དག་གོ །ཚུལ་ཁྲིམས་གང་ཡིན་པ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཚུལ་ཁྲིམས་རྣམ་པ་གསུམ་མོ། །

[186b.6]ཡེ་ཤེས་གཟིགས་པ་ཞེས་བྱ་བ་ལ། ཡེ་ཤེས་ནི་ལྐོག་ཏུ་གྱུར་པ་འཛིན་པའོ། །གཟིགས་པ་ནི་དངོས་པོ་མངོན་སུམ་<(1)《པེ་》《སྣར་》གསུམ།>དུ་གྱུར་པ་འཛིན་པའོ། །

[186b.6]ཕམ་པའི་གནས་ལྟ་བུའི་ཆོས་བཞི་ཞེས་བྱ་བ་འདིས་ཅི་བསྟན་ཞེ་ན། འདི་ལ་གནས་པས་ན་གནས་ཞེས་བྱ་སྟེ། ཕམ་པ་རྣམས་ཀྱི་གནས་ནི་ཕམ་པའི་གནས་སོ། །

「得大智慧，得大神力」說明具足甚深、廣大。

作供養者，謂以花、塗香、熏香等、讚頌、頂禮等供養。

「隨其所有功德因力」說明發心是現在發生之士夫力及過去世已作因之果。

若授戒者，是同法在家，稱善男子；或若是出家，戒臘幼晚，稱云具壽[26]；戒臘高邁，稱云大德。此明何義？其義顯非定唯從出家，及非唯從戒臘高前正受。

「一切學處」者，謂三種淨戒，一一所有各別學處；「一切淨戒」者，謂三聚淨戒。

所言「正智見」，「正智」取隱蔽法；「見」取現前事。

此所言「四種如他勝處法」說明何義？住於此故，稱其為「處」，諸他勝之處，即為他勝處。

[186b.7]ཕམ་པ་རྣམས་ཀྱི་གནས་དེ་གང་ཞེ་ན། གང་ལ་<(2)《པེ་》《སྣར་》ལས།>བརྟེན་ན་ཕམ་པའི་ཆོས་རྣམས་འབྱུང་བར་འགྱུར་བའོ། །

[186b.7]གང་ལ་<(3)《པེ་》《སྣར་》ལས།>བརྟེན་ཏེ་འབྱུང་བར་འགྱུར་ཞེ་ན། འདོད་ཆགས་དང་ཞེ་སྡང་དང་གཏི་མུག་ལ་བརྟེན་ཏེ་འབྱུང་ངོ་། །

[187a.1]ཆོས་བཞི་ཇི་ལྟར་གསུམ་ལ་<(4)《པེ་》《སྣར་》ལས།>བརྟེན་ཏེ་འབྱུང་ཞེ་ན། འདོད་ཆགས་ལ་རྣམ་པ་གཉིས་ཡོད་པའི་ཕྱིར་ཏེ།འདོད་ཆགས་རྣམ་པ་གཉིས་ནི་འཁྲིག་པའི་དངོས་པོ་ལ་འདོད་ཆགས་དང་།དངོས་པོ་གཞན་ལ་འདོད་ཆགས་སོ། །

[187a.2]དེ་ལ་འཁྲིག་པའི་དངོས་པོ་ལ་འདོད་ཆགས་ལ་བརྟེན་པ་ལས་ནི་ཕམ་པའི་བསླབ་པའི་གཞི་དང་པོའོ། དངོས་པོ་གཞན་ལ་འདོད་ཆགས་ལ་བརྟེན་པ་ལས་ནི་གཉིས་པའོ། །

[187a.2]རྣམ་པ་གཅིག་ཏུ་ན་ཕམ་པ་རྣམས་ཀྱི་གནས་ཡིན་ཏེ། ཕམ་པའི་ཆོས་<(5)《པེ་》《སྣར་》+རྣམས།>གང་ལ་གནས་པ་བསླབ་པའི་གཞི་བཅས་པ་ཆེན་པོ་ལ་གནས་སོ། །དེ་དང་མཐུན་པ་<(6)《པེ་》《སྣར་》པའི།>རྣམས་ནི་ཕམ་པའི་གནས་ལྟ་བུ་རྣམས་ཏེ། དེ་དག་གི་གནས་ལྟ་བུ་ཉིད་ཆེན་པོའི་གནས་ནི་འདི་དག་གི་ཡང་ཡིན་ནོ། །

[187a.3]དེ་ལྟ་བས་ན་ཆོས་བཞི་པོ་འདི་དག་ནི་ཕམ་པའི་གནས་ལྟ་བུ་ཞེས་བྱ་སྟེ། དཔེར་ན་སྡོམ་པའི་ཚུལ་ཁྲིམས་ཆེན་པོའི་ཆོས་རྣམས་ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་དུ་འདི་དག་ཀྱང་དེ་དང་འདྲ་བའི་ཕྱིར་ཕམ་པའི་གནས་ལྟ་བུ་ཞེས་བྱའི་<(7)《པེ་》《སྣར་》བྱ་བའི།>རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་དུ་ནི་མ་ཡིན་ནོ་ཞེས་བྱ་བའི་ཚིག་སྟེ། དེ་ནི་<(8)《པེ་》《སྣར་》དེའི།>འོག་ནས་བསྟན་ཏོ། །

云何諸他勝處？謂以其為依，當生諸他勝法者。

依何當生？謂依貪嗔癡而發生。

四法如何依三者而發生？貪有二種故，二種貪者，謂貪淫穢事、貪其他事。

其中，依貪淫穢事所生，是第一他勝學處；依貪其他事所生，是第二。

一者是諸他勝處，他勝法住於何處，即住於上品所制學處。與彼隨順者，謂諸如他勝之處，如彼等之處，上品之處亦是此等（之處）。

是故，此等四法，稱為「如他勝處」，譬如上品律儀戒諸法，此等與彼相同故，稱為「如他勝處」，所言「非一切種」之語，彼於下說明。

[187a.4]ཉན་ཐོས་ཀྱི་ཐེག་པ་པ་བསྙེན་པར་རྫོགས་པས་བསླབ་པ་མ་ཕུལ་བར་འཁྲིག་པའི་ཆོས་བསྟེན་པས་ཉེས་པ་ཐོབ་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་ནི། རྙེད་པ་དང་བཀུར་སྟི་ལ་ལྷག་པར་ཞེན་ཏེ<(9)《པེ་》《སྣར་》ཏོ།|>། བདག་ལ་སྟོད་<(10)《པེ་》《སྣར་》བསྟོད།>པ་དང་གཞན་ལ་སྨོད་པས་ཐོབ་པར་འགྱུར་ཏེ། གཞན་དག་ལ་ཡང་དེ་བཞིན་དུ་ཅི་རིགས་པར་སྦྱར་རོ། །

[187a.5]སྡུག་བསྔལ་བ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་སྙིང་རྗེའི་གཞིར་བསྟན་ཏོ། །བགྲེན་པ་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པའི་ཚིག་གཞན་རྣམས་ནི་དེའི་བྱེ་བྲག་དང་ཕྱི་མ་ཕྱི་མ་བྱེ་བྲག་ཡིན་ནོ། །

[187a.6]ཟང་ཟིང་མི་<(1)《པེ་》《སྣར་》-མི།>གཏོང་བ་ནི་རྒྱུ་གསུམ་ལས་འགྱུར་ཏེ། སྦྱིན་པར་བྱ་བའི་དངོས་པོ་མེད་པའམ།སྦྱིན་པར་བྱ་བའི་དངོས་པོ་ཡོད་དུ་ཟིན་ཀྱང་སློང་བ་པོ་མ་འོངས་པའམ།སློང་བ་པོ་འོངས་སུ་ཟིན་ཀྱང་ལེགས་པར་འོངས་པ་མ་ཡིན་པ་སྟེ། བྱེ་བྲག་གསུམ་པོ་དག་གིས་དེ་མེད་པར་སྟོན་ཏོ། །

[187a.7]ལེགས་པར་འོངས་པ་མ་ཡིན་པ་ནི་སྦྱིན་པའི་ལེའུ་ལས་དུག་ལ་སོགས་པ་སྦྱིན་པར་མི་བྱའོ་ཞེས་སྔར་བསྟན་པ་བཞིན་ཏེ། དེ་མེད་པ་<(2)《པེ་》《སྣར་》པས།>ནི་ལེགས་པར་འོངས་པ་མ་ཡིན་ནོ། །ཆོས་ཀྱི་སྦྱིན་པ་ལ་ཡང་རྒྱུ་རྣམ་པ་གསུམ་པོ་དེ་དག་ཉིད་ཅི་རིགས་པར་བརྗོད་པར་བྱའོ། །

[187b.1]དེ་ལ་ལེགས་པར་འོངས་པ་ནི་གླགས་ཚོལ་བ་ལ་གླེགས་བམ་སྦྱིན་པར་མི་བྱའོ་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པས་སྦྱིན་པར་མི་བྱ་བའི་རྒྱུ་མེད་པའོ། །

[187b.1]ལག་པའམ་བོང་བའམ་དབྱུག་པས་ཞེས་བྱ་བ་ལ།ལག་པ་ལ་སོགས་པས་རྣམ་པར་འཚེ་བ་ནི་སྲོག་གཅོད་པའི་མི་དགེ་བའི་ལས་ཀྱི་ལམ་ལ་མ་གཏོགས་པར་བསྟན་ཏོ། །

凡具足戒聲聞乘人不奉還學處，依淫欲法所得罪，當由貪求利養恭敬，自讚毀他而得。於其他，亦如是隨其所應而配合。

「有苦」說明悲田。「有貧」等其他語，是其差別，後後是差別。

不惠施財從三因所致：無所施物，或有施物，然求者不來，或求者已來，而非善來，以三差別說明無彼。

非善來者，謂如前《佈施品》所說：「不可施毒等」，無彼則非善來。法施亦隨其所應說彼等三種因。

其中，善來，謂無「於尋隙者，不可施經函」等所說不可施因。

「加以手、塊石、杖」者，謂以手等傷害，說明不屬於殺生不善業道。

[187b.2]ལག་པ་ལ་སོགས་པ་གསུམ་སྨོས་པ་ནི་ལག་པའམ། ལག་པས་འཕངས་པའམ། ལག་པ་དང་འབྲེལ་བས་འཚེ་བ་བསྟན་<(3)《པེ་》《སྣར་》སྟན།>པས་དེ་དང་མཐུན་པས་<(4)《པེ་》《སྣར་》པ།>འཚེ་བའི་རྫས་གཞན་ཡང་བསྡུ་བའི་<(5)《པེ་》《སྣར་》བསྡུས་པའི།>དོན་ཏོ། །

[187b.3]རྡེག་ཅེས་བྱ་བ་ནི་བསད་པ་ནི་མ་ཡིན་གྱི་རྡེག་<(6)《པེ་》《སྣར་》བརྡེག>པ་ཙམ་དུ་བསྟན་ཏོ། །རྣམ་པར་འཚེ་བ་ཞེས་བྱ་བ་ལ་ཅུང་ཟད་རྣམ་པར་འཚེ་བ་ནི་རྣམ་པར་འཚེ་བའོ། །རྣམ་པར་ཐོ་འཚམས་<(7)《པེ་》《སྣར་》མཐོ་འཚམ།>པར་བྱེད་ཅེས་བྱ་བ་ལ། ཤིན་ཏུ་ཐོ་འཚམས་<(8)《པེ་》《སྣར་》མཐོ་འཚམ།>པར་བྱེད་པ་ནི་རྣམ་པར་ཐོ་འཚམས་<(9)《པེ་》《སྣར་》མཐོ་འཚམ།>པའོ། །རྡེག་<(10)《པེ་》《སྣར་》བརྡེག>པ་ལ་སོགས་པས་ནི་ཆུང་ངུ་དང་འབྲིང་དང་ཆེན་པོ་བསྟན་<(11)《པེ་》《སྣར་》སྟོན།>ཏོ། །

[187b.4]ཁྲོ་བའི་བསམ་པ་ཁོ་ན་ཞེ་ལ་བཟུང་ལ་<(12)《པེ་》《སྣར་》-ལ།>ཞེས་བྱ་བ་ནི་རྣམ་པར་ཐོ་འཚམས་པར་<(1)《པེ་》《སྣར་》མཐོ་འཚམ་པས།>དེའི་ཕན་པ་མ་ཡིན་པའི་ཐབས་ཀྱི་དངོས་པོ་བསྟན་ཏོ། །ཤད་ཀྱིས་སྦྱངས་ཀྱང་མི་ཉན་པ་དང་། ཉན་དུ་ཟིན་ཀྱང་སྦྱོར་བས་མི་བཟོད་པ་དང་། ཉན་ཅིང་བཟོད་དུ་ཟིན་ཀྱང་བསམ་པས་མི་གཏོང་ངོ་། །

[187b.5]དམ་པའི་ཆོས་ལྟར་བཅོས་པ་རྣམས་ལ་མོས་པ་ཞེས་བྱ་བ་དེ་ལ། མོས་པ་ནི་འདུན་པ་སྐྱེད་པ་དང་། འདོད་པ་སྐྱེད་པའོ། །སྟོན་པ་ནི་འཆད་པའོ། །འཛུག་པ་ནི་འགོད་པའོ། །སོགས་པ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་འཕེལ་བར་འགྱུར་<(2)《པེ་》《སྣར་》+བ་བྱ།>བའོ། །ཡོངས་སུ་འཛིན་པ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་བསྐྱེད་པའི་ཕྱིར་རོ། །

[187b.6]བསམ་པ་རྣམ་པར་དག་པ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ས་ལ་འཇུག་པར་བྱ་བའི་ཕྱིར་རོ་དེས་མགུ་བར་བྱེད་ཅེས་བྱ་བ་ནི་བསམ་པ་ཐག་པ་ནས་དགའ་བ་སྐྱེད་དོ། །དགའ་བ་ནི་སྦྱོར་བའི་སྒོ་ནས་གནས་པའོ། །

[187b.6]ཡོན་ཏན་དུ་ལྟ་བ་ཅན་དུ་གྱུར་པ་ཞེས་བྱ་བ་ལ། ཕམ་པའི་གནས་ལྟ་བུའི་ཆོས་དེ་དག་ཉིད་ལ་འདི་དག་ནི་ཡོན་ཏན་ཡིན་ནོ་སྙམ་པའི་ངང་ཚུལ་ཅན་གང་ཡིན་པ་དེ་ནི་ཡོན་ཏན་དུ་ལྟ་བ་ཅན་ནོ། །

說手三者，說明以手或手所拋或手所繫屬作傷害。與彼隨順，其義亦攝其他加害之物。

「捶打」說明非殺，僅是捶打。「傷害」謂少加傷害。「損惱」謂極為損惱。捶打等說明下中上三品。

「內懷猛利忿恨意樂」說明彼損惱之非饒益方便事。雖諫謝亦不聽受，縱已聽受亦加行不忍，縱已受忍，而意樂不捨（怨結）。

所言「信解相似正法」，其中「信解」謂發起欲樂、發起希求。「宣說」謂解說；「建立」謂安立。「增長」謂當增盛。「攝受」謂引發故。

「意樂清淨」，謂當入地故。「愛」謂意樂至心歡喜，「樂」謂加行安住其事。

「見為功德」，若即於彼等如他勝處法，念「此等為功德」，凡具如是稟性，彼即是見為功德。

[187b.7]འདི་ལྟ་སྟེ་ཕམ་པའི་ཆོས་རྣམས་བྱས་པས་དགེ་སློང་གིས་སོ་སོར་ཐར་པའི་སྡོམ་པ་གཏང་<(3)《པེ་》《སྣར་》བཏང་།>བར་གྱུར་པ་བཞིན་དུ་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་ཚུལ་ཁྲིམས་ཀྱི་སྡོམ་པ་ཡང་དག་པར་བླངས་པ་གཏོང་<(4)《པེ་》《སྣར་》བཏང་།>བར་མི་འགྱུར་རོ། །བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔས་<(5)《སྣར་》དཔལ།>ནི་ཡང་དག་པར་བླངས་པ་ཡོངས་སུ་བཏང་དུ་ཟིན་ཀྱང་ཚེ་འདི་ལ་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་ཚུལ་ཁྲིམས་ཀྱི་སྡོམ་པ་ཡང་དག་པར་བླངས་པའི་<(6)《པེ་》《སྣར་》བླང་བའི།>ཕྱིར་ནོད་པའི་སྐལ་བ་ཡོད་དེ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཁྱད་པར་དེ་གཉིས་ཡོད་པ་ཁོ་ནའི་ཕྱིར་ཕམ་པའི་གནས་ལྟ་བུ་ཞེས་བྱའི་<(7)《པེ་》《སྣར་》བྱ་བའི།>དེ་མ་ཡིན་པར་གལ་ཏེ་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་དུ་འདྲ་བར་འདོད་ན་ནི་ཕམ་པའི་ཆོས་རྣམས་ཞེས་བརྗོད་པའི་རིགས་སོ། །

所言「非諸菩薩暫一現行他勝處法，便捨菩薩淨戒律儀，如諸苾芻犯他勝法，即便棄捨別解脫戒。若諸菩薩由此毀犯，棄捨菩薩淨戒律儀，於現法中堪任更受，非不堪任」者，確有彼二差別故，名「如他勝處」，不然，若許完全相同，則應說為「諸他勝法」。

[188a.2]གཞན་ཡང་ཕམ་པའི་ཆོས་གཞན་དག་ལས་ཁྱད་པར་དུ་གྱུར་པ་གསུམ་བསྟན་པའི་ཕྱིར། ཚེ་བརྗེས་<(8)《པེ་》《སྣར་》རྗེས།>སུ་ཟིན་ཀྱང་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་<(9)《པེ་》《སྣར་》-པ།>བརྩམས་སོ།།

另外，為說明較其餘他勝法，有三種差別，而說「轉受餘生」等。

[188a.3]མཆོད་པའི་དམ་པས་ཞེས་བྱ་བ་ནི་སྒྲུབ་པའི་མཆོད་པ་ཡང་བསྡུའོ། །

所言「以勝供具」亦攝以修行供養。

[188a.3]ཇི་སྐད་ཡོངས་སུ་བརྗོད་པའི་གཞི་ལས་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་འདུལ་བ་དང་འགལ་བ་ཉེས་བྱས་ཀྱི་ནོངས་པ་བྱུང་སྟེ་ཞེས་བརྗོད་ལ་ལྷག་མ་ནི་དགེ་སློང་ཉེས་བྱས་འཆགས་པ་ཇི་ལྟ་བ་དེ་བཞིན་དུ་བརྗོད་པར་བྱའོ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཉེས་བྱས་ཀྱི་ནོངས་པ་བྱུང་བ་དེ་བདག་གིས་བཙུན་པའི་སྤྱན་སྔར་ནོངས་པ་ལ་ནོངས་པར་མཐོལ་ལོ། །བཤགས་སོ། །བསྒྲགས་སོ། །མི་འཆབ་པོ། །མཐོལ་ཞིང་བཤགས་ཏེ་བསྒྲགས་ན་བདག་བདེ་བར་འགྱུར་གྱི་མ་མཐོལ་མ་བཤགས་མ་བསྒྲགས་ན་ནི་དེ་ལྟ་མ་ལགས་སོ་ཞེས་བརྗོད་པར་བྱའོ། །

所言「違越菩薩毗奈耶法，如所稱事，犯惡作罪。餘如苾芻發露悔滅惡作罪法，應如是說」者，謂作是說：所犯惡作罪，我於大德前，於罪過發露罪過，悔除，宣揚，更不覆藏，發露悔除宣揚，我安樂住，不露不悔不宣，則不安樂。

[188a.5]ཉེས་པ་དེ་དག་མཐོང་ངམ། དེས་ཀྱང་མཐོང་ངོ་ཞེས་བརྗོད་པར་བྱའོ། །ཕྱིན་ཆད་སྡོམ་པར་བྱེད་དམ། ལེགས་པར་བསྡམས་<(1)《པེ་》《སྣར་》བསྡམ།>པར་འཚལ་ལོ་ཞེས་དེ་སྐད་ལན་གཉིས་ལན་གསུམ་དུ་བརྗོད་པར་བྱའོ། །

問云：見彼等罪否？彼亦應答言：見。
問云：後防護否？應答言：善為防護。當二次、三次作如是言。

[188a.6]བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་ཉེས་པ་རྣམས་ནི་ཆུང་ངུ་དང་འབྲིང་དང་ཆེན་པོར་རིག་པར་བྱའོ། །འདི་ལྟ་སྟེ་གཞི་བསྡུ་བ་ལས་འབྱུང་བ་བཞིན་ནོ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་རྣམ་པ་ལྔས་ཉེས་པ་རྣམས་ཆུང་ངུ་དང་། འབྲིང་དང་། ཆེན་པོར་འགྱུར་བར་རིག་པར་བྱ་སྟེ། ལྔ་གང་ཞེ་ན། ངོ་བོ་ཉིད་དང་། བྱེད་པ་དང་། བསམ་པ་དང་། གཞི་<(2)《པེ་》《སྣར་》+པོ།>དང་།བསྡོགས་<(3)《པེ་》《སྣར་》གསོགས།>པའོ། །

[188a.7]དེ་ལ་ཕམ་པ་ནི་<(4)《པེ་》《སྣར་》-ནི།>ཉེས་པ་ཆེན་པོ་ཡིན་ནོ། །དགེ་འདུན་ལྷག་མ་ནི་འབྲིང་ངོ་། །དེ་མ་ཡིན་པ་ནི་ཉེས་པ་ཆུང་ངུའོ། །རྣམ་གྲངས་གཞན་ཡང་ཕམ་པ་དང་དགེ་འདུན་ལྷག་མ་རྣམས་ནི་ལྕི་བའོ། །སོ་སོར་བཤགས་པར་བྱ་བ་ནི་འབྲིང་ངོ་། །ཉེས་བྱས་ནི་ཡང་བར་རིག་པར་བྱའོ། །དེ་ལྟར་ན་ངོ་བོ་ཉིད་ཀྱིས་<(5)《པེ་》《སྣར་》ཀྱི།>ཆུང་ངུ་དང་། འབྲིང་དང་། ཆེན་པོར་འགྱུར་བར་རིག་པར་བྱའོ། །

[188b.1]དེ་ལ་མི་ཤེས་པས་བྱས་པ་གང་ཡིན་པ་དང་བག་མེད་པས་བྱས་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་ནི་ཉེས་པ་ཆུང་ངུ་ཡིན་ནོ། །མ་གུས་པས་བྱས་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་ནི་ཉེས་པ་འབྲིང་ཡིན་ནོ། །ཉོན་མོངས་པ་ཤས་ཆེན་པོས་བྱས་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་ནི་ཉེས་པ་ཆེན་པོར་རིག་པར་བྱ་སྟེ<(1)《སྣར་》བྱའོ།>། དེ་ལྟར་ན་བྱེད་པ་ལས་ཆུང་ངུ་དང་། འབྲིང་དང་།ཆེན་པོར་འགྱུར་བར་རིག་པར་བྱའོ། །

[188b.2]དེ་ལ་འདོད་ཆགས་དང་།ཞེ་སྡང་དང་།གཏི་མུག་གིས་ཀུན་ནས་དཀྲིས་པ་ཆུང་ངུས་བྱས་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་ནི་ཆུང་ངུར་རིག་པར་བྱའོ། །འབྲིང་གིས་བྱས་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་ནི་འབྲིང་ངོ་། །ཆེན་པོས་བྱས་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་ནི་ཉེས་པ་ཆེན་པོར་རིག་པར་བྱ་སྟེ། དེ་ལྟར་ན་བསམ་པ་ལས་ཆུང་ངུ་དང་། འབྲིང་དང་ཆེན་པོར་འགྱུར་བར་རིག་པར་བྱའོ། །

所言「又諸菩薩軟中上犯，如《攝事分》應當了知」者，謂當知由五緣，所犯成下中上品。云何五緣？謂自性、毀犯、意樂、事、積集。

其中，他勝是上品犯；僧殘是中品；非彼者是下品犯。復有差別，當知他勝、僧殘是重；別悔是中；惡作是輕。如是當知以自性成下中上品。

其中，當知凡由無知、放逸所犯是下；不敬所犯是中；煩惱盛故所犯是上，如是當知由行為成下中上品[27]。

其中，當知凡以下品貪嗔癡纏所犯是下品；中品所犯是中；上品所犯是上品罪。如是當知由意樂成下中上品。

[188b.4]བསམ་པ་མཚུངས་པས་གཞི་རང་བཞིན་གཅིག་པ་ལ་བྱས་ཀྱང་ཆུང་ངུ་དང་། འབྲིང་དང་ཆེན་པོར་འགྱུར་བ་ཡང་ཡོད་པར་རིག་པར་བྱ་སྟེ། འདི་ལྟ་སྟེ་ཞེ་སྡང་དང་།གཏི་མུག་གིས་ཀུན་ནས་དཀྲིས་པ་མཚུངས་པས་བསམས་<(2)《པེ་》《སྣར་》པ་བསམ།>བཞིན་དུ་དུད་འགྲོའི་སྐྱེ་གནས་སུ་གྱུར་པའི་སྲོག་ཆགས་བསད་པ་དང་། གསོད་དུ་བཅུག་པ་ནི་ལྟུང་བྱེད་དོ། །མིའམ་མིར་ཆགས་པ་བསད་པ་དང་གསོད་དུ་བཅུག་པ་ནི་ཕའམ་མ་མ་ཡིན་ན་ཕམ་པར་ནི་འགྱུར་ལ། མཚམས་མེད་པར་ནི་མི་འགྱུར་རོ། །

[188b.5]ཞེ་སྡང་དང་། གཏི་མུག་གི་<(3)《པེ་》《སྣར་》གིས།>ཀུན་ནས་དཀྲིས་པས་ཕའམ་མ་བསད་པ་དང་གསོད་དུ་བཅུག་པ་ནི་ཕམ་པར་ཡང་འགྱུར་ལ། མཚམས་མེད་པའི་ཁ་ན་མ་ཐོ་བར་ཡང་འགྱུར་བར་རིག་པར་བྱ་སྟེ། རྣམ་པ་དེ་ལྟ་བུར་གཞི་ལས་ཉེས་པ་ཆུང་ངུ་དང་འབྲིང་དང་ཆེན་པོར་འགྱུར་བར་<(4)《སྣར་》བའི།>རིག་པར་བྱའོ། །

[188b.6]དེ་ལ་འཕེལ་བ་ནི་འདི་ལྟར་འདི་ནི་<(5)《པེ་》《སྣར་》ན།>ལ་ལ་ཉེས་པ་གཅིག་ནས་གཉིས་དང་གསུམ་དང་ལྔའི་བར་དུ་བྱས་ཀྱང་ཆོས་བཞིན་དུ་ཕྱིར་འཆོས་པར་མི་བྱེད་པ་དེ་ནི་སོགས་པ་ལས་ཉེས་པ་ཆུང་ངུར་འགྱུར་བ་ཡིན་ནོ། །

[188b.7]དེ་ཡན་ཆད་ཉེས་པ་བཅུའམ། ཉི་ཤུའམ། སུམ་ཅུ་འམ།ཡང་ན་ཤེས་པར་བྱ་ནུས་པའི་བར་དུ་བྱས་ལ་ཆོས་བཞིན་དུ་ཕྱིར་འཆོས་པར་ཡང་མི་བྱེད་པ་དེ་ནི་སོགས་པ་ལས་ཉེས་པ་འབྲིང་དུ་འགྱུར་བར་རིག་པར་བྱའོ། །

[189a.1]ཉེས་པ་ཚད་མེད་པ་འབྱུང་<(1)《པེ་》《སྣར་》བྱུང་།>ལ་ཉེས་པ་འདི་ཙམ་ཞིག་འབྱུང་ངོ་ཞེས་ཤེས་པར་མི་ནུས་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་ནི་སོགས་པ་ལས་ཉེས་པ་ཆེན་པོར་འགྱུར་བར་<(2)《པེ་》《སྣར་》གྱུར་པར།>རིག་པར་བྱའོ། །

當知雖以相同意樂犯於同一自性事，然亦有成下中上品：謂如是同為嗔、癡所纏，故意殺傍生趣，或教他殺，犯墮罪；殺人或人形，或教他殺，若非父母，成他勝罪，不成無間罪。

由嗔癡纏，殺父或母，或教他殺，當知既成他勝，亦成無間罪。如是行相，當知由事成下中上品犯。

其中，增長者，謂如是此雖犯一至二、三、五罪，然不能如法悔除，彼即是由積集所成下品犯。

雖犯其上十罪，或二十、三十，或尚能知（數）之間，然亦未悔除，當知彼即是由積集所成中品犯

犯無量罪，不能知數曰：「犯此許罪」，當知彼即是由積集所成上品犯。

[189a.1]ཀུན་ནས་ཉོན་མོངས་པ་དང་། ཡང་འབྱུང་བ་པ་དང་། རིམས་ནད་དང་བཅས་པ་དང་། རྣམ་པར་སྨིན་པ་སྡུག་བསྔལ་བ་དང་། ཕྱི་མ་ལ་སྐྱེ་བ་དང་རྒ་ཤིར་འགྱུར་བའི་སྡིག་པ་མི་དགེ་བའི་ཆོས་རྣམས་དང་། མ་འདྲེས་པ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་<(3)《པེ་》《སྣར་》-ནི།>དེ་ལ་ཚེ་འདི་ལ་ཀུན་ནས་ཉོན་མོངས་པ་ཕྱི་མ་ཕྱི་མ་གྲུབ་པའི་ཕྱིར་ཀུན་ནས་ཉོན་མོངས་པ་རྣམས་སོ། །ཚེ་ཕྱི་མ་ལ་ཡང་སྲིད་པ་འགྲུབ་པའི་ཕྱིར་ཡང་འབྱུང་བ་རྣམས་སོ། །ཀུན་ནས་ཉོན་མོངས་པ་རྣམས་ཡོད་པས་ན་<(4)《པེ་》《སྣར་》ནི།>རིམས་ནད་དང་བཅས་པའོ། །

[189a.3]ཡང་འབྱུང་བ་རྣམས་ཡོད་པས་ན་རྣམ་པར་སྨིན་པ་སྡུག་བསྔལ་བའི་ཉེས་དམིགས་སུ་འགྱུར་ཏེ། ཚེ་འདི་ལ་ཉོན་མོངས་པའི་ཡོངས་སུ་གདུང་བ་རྣམས་ཀྱིས་ལུས་དང་སེམས་ཡོངས་སུ་གདུང་བ་དང་། ཚེ་ཕྱི་མ་ལ་ངན་འགྲོར་འགྲོ་བའི་ཕྱིར་རོ། །

[189a.4]ཡང་འབྱུང་བ་པ་རྣམས་ཡོད་པས་ན་ཕྱི་མ་ལ་སྐྱེ་བ་དང་རྒ་བ་དང་འཆི་བའི་ཉེས་དམིགས་སུ་འགྱུར་ཏེ། ཡུན་རིང་པོར་རྒ་ཤི་སྐྱེད་པའི་<(5)《པེ་》《སྣར་》སྐྱེ་བའི།>ཕྱིར་རོ། །

[189a.4]དཀའ་བའི་ཚུལ་ཁྲིམས་ཀྱི་དོན་གྱི་མདོ་ནི་ཐོག་མ་ལེན་པ་དང་བསྲུང་<(6)《པེ་》《སྣར་》སྲུང་།>བའི་ཕྱིར་དཀའ་བར་བསྟན་ཏོ། །དེ་ལ་སྲུང་<(7)《པེ་》《སྣར་》བསྲུང་།>བ་ནི་ཉམས་ཐག་པར་གྱུར་ཀྱང་སྲུང་བ་དང་གཏན་དུ་སྲུང་བའོ། །

[189a.5]ཐམས་ཅད་ཀྱི་སྒོ་ནས་ཚུལ་ཁྲིམས་ཀྱི་དོན་གྱི་མདོ་ནི་ཚེ་འདིའི་སྦྱོར་བ་དང་། ཐོག་མ་མེད་པའི་དུས་ཀྱི་ས་བོན་དང་།འདས་པའི་ཚེ་རབས་དག་ཏུ་ཐོག་མ་མེད་པའི་དུས་ཀྱི་ས་བོན་ཡང་དག་པར་སྒྲུབ་པ་དང་། ཚུལ་ཁྲིམས་དེ་ཡང་དག་པར་<(8)《པེ་》《སྣར་》པ་ལ།>བརྟེན་ནས་འབྱུང་བ་<(9)《པེ་》《སྣར་》-བ།>སྟེ། དེ་<(10)《པེ་》《སྣར་》དེའི།>ཕྱིར་ཐམས་ཅད་ཀྱི་སྒོར་བསྟན་ཏོ། །

[189a.6]སྐྱེས་བུ་དམ་པའི་ཚུལ་ཁྲིམས་ཀྱི་དོན་གྱི་མདོ་ནི་བདག་དང་གཞན་སྒྲུབ་པ་དང་། ཉེས་པ་བྱུང་ན་ཆོས་བཞིན་དུ་ཕྱིར་འཆོས་པའོ<(1)《པེ་》《སྣར་》འཆོས་སོ།>། །

所言「不雜眾多惡不善法，雜染後有，有諸熾然，眾苦異熟，當來所有生老病死」者，謂於其中，今世成辦後後雜染故，謂諸雜染。後世成辦後有故，謂諸後有。有諸雜染故，謂有熾然（熱惱疫病）。

有諸後有故，成眾苦異熟過患，因為今世以煩惱周遍逼惱，周遍熱惱身心；後世墮惡趣故。

有諸後有故，後世成生老死過患，因為長夜引生老死故。

難行戒之要義，說明初難受、難護。其中守護，謂雖遭急難亦守護、畢竟守護。

一切門戒之要義，謂從今世加行、無始時之種子、過去世中正行無始時種、正依彼戒而發生，故說為一切之門。

善士戒之要義，謂成辦自他，設有毀犯如法悔除。

[189a.7]དེ་ལ་བདག་དང་གཞན་སྒྲུབ་པ་ནི་ཐོག་མར་བདག་<(2)《པེ་》《སྣར་》མ་བར་དག>གིས་ཚུལ་ཁྲིམས་ཡང་དག་པར་བླངས་པ་ཡང་དག་པར་ལེན་པ་དང་། གཞན་ཡང་དག་པར་ལེན་དུ་འཇུག་པའོ། །

[189a.7]གཞན་དག་གིས་ཚུལ་ཁྲིམས་ཡང་དག་པར་བླངས་པ་དག་ལ་སྒྲུབ་པ་ནི་གཉིས་ཏེ། ཚུལ་ཁྲིམས་ཀྱི་བསྔགས་པ་བརྗོད་པས་ཚིག་གིས་ཡང་དག་པར་དགའ་བར་བྱེད་པ་དང་། དེ་མཐོང་ན་ཡང་སེམས་ཀྱིས་རབ་ཏུ་དགའ་བར་བྱེད་པའོ། །

[189b.1]བདག་གིས་བསླབ་པའི་གཞི་ཡང་<(3)《པེ་》《སྣར་》-ཡང་།>ཡང་དག་པར་བླངས་པ་དག་ལས་ཉེས་པ་བྱུང་ན་ཡང་ཆོས་བཞིན་དུ་ཕྱིར་<(4)《པེ་》《སྣར་》-ཕྱིར།>འཆོས་པའོ། །

[189b.2]རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཚུལ་ཁྲིམས་ཀྱི་དོན་གྱི་མདོ་ནི་ཡོན་ཏན་ནི་དུ་དང་ལྡན། རྣམ་པའི་བྱེ་བྲག་ནི་དུ་ཡོད་ཅེ་ན། དེ་ལ་ཡོན་ཏན་དུ་དང་ལྡན་པ་<(5)《པེ་》《སྣར་》-པ།>ཞེ་ན། ཡོན་ཏན་དྲུག་དང་ལྡན་ཏེ། ཡོན་ཏན་དྲུག་པོ་རྣམས་ཀྱི་དོན་གྱི་མདོ་ནི་རྒྱ་ཆེ་བ་དང་། ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་དུ་ཡོད་པ་དང་། རྟག་ཏུ་སྦྱོར་བ་དང་། གུས་པར་སྦྱོར་བ་དང་། རྒྱན་དང་ལྡན་པ་སྟེ། བྱང་ཆུབ་ཆེན་པོར་ཡོངས་སུ་བསྔོས་པའི་ཕྱིར་རྒྱ་ཆེ་བ་དང་། ཁ་ན་མ་ཐོ་བ་མེད་པ་དང་། རབ་ཏུ་དགའ་བའི་གནས་དང་མཐུན་པ་དང་། རྟག་པ་དང་། བརྟན་པ་དང་། ཚུལ་ཁྲིམས་ཀྱི་རྒྱན་དང་ལྡན་པ་དང་དྲུག་གོ་རིམས་བཞིན་ནོ། །

[189b.4]འདོད་པའི་བསོད་ཉམས་<(6)《པེ་》《སྣར་》ནམས།>ཀྱི་མཐའ་སྤོང་ས་<(7)《པེ་》《སྣར་》སྤངས།>པའི་ཕྱིར་ཁ་ན་མ་ཐོ་བ་མེད་པའོ། །བདག་ཉིད་དུབ་པར་བྱེད་པའི་མཐའ་སྤངས་པའི་ཕྱིར་རབ་ཏུ་དགའ་བ་ལྟ་བུའོ། །

[189b.4]རྙེད་པ་དང་བཀུར་སྟི་<(8)《པེ་》《སྣར་》བསྟི།>དང་ཕས་ཀྱི་རྒོལ་བ་རྣམས་ཀྱིས་ཟིལ་གྱིས་མི་ནོན་ཅིང་། ཉོན་མོངས་པ་དང་ཉེ་བའི་ཉོན་མོངས་པ་རྣམས་ཀྱིས་མི་འཕྲོགས་<(9)《སྣར་》འཕྲོག>པའི་ཕྱིར་བརྟན་པའོ། །

其中，成辦自他，謂首先自己已受當受戒律及令他正受。

成辦他人正受戒有二：讚戒功德，以言語令正歡喜；當見彼時，心亦極為歡喜。

自己亦正受學處，設有毀犯，亦如法悔除。

問：「一切種戒之要義，具多少功德？有多少行相差別？」
問：「其中，具多少功德？」
具六種功德。六種功德之要義，謂廣博、如實而有、恒常加行、恭敬加行、具足莊嚴，依次回向大菩提故廣博、無罪、隨順極歡喜處、恒常、堅固、尸羅莊嚴具相應六種。

遠離（耽著）欲樂邊故無罪。遠離自苦邊故如極喜。

一切利養、恭敬、他敵論者不能伏故，根本及隨煩惱不能奪故堅固。

[189b.5]དགེ་སྦྱོང་གི་རྒྱན་ནི་འདི་དག་ཡིན་ཏེ། དགེ་སྦྱོང་དག་གི་རྒྱན་རྣམས་ནི། །དད་པ་དང་ནི་གཡོ་མེད་དང་། །དེ་བཞིན་གནོད་པ་ཆུང་བ་དང་། །བརྩོན་འགྲུས་བརྩམས་དང་ཤེས་རབ་དང་། །འདོད་པ་ཆུང་དང་ཆོག་ཤེས་དང་། །གསོ་སླ་བ་དང་དགང་སླ་སྟེ། །ཡོན་ཏན་དེ་དག་ལྡན་པ་ཡིན། །དང་བ་ཉིད་དང་ཚོད་ཤེས་དང་། །སྐྱེས་བུ་དམ་པའི་ཆོས་རྣམས་དང་། །མཁས་པའི་རྟགས་དང་ལྡན་པ་དང་། །བཟོད་དང་ལྡན་ཞིང་ངེས་པ་དང་། །དེ་ལ་ཡངས་པ་ཉིད་དང་ལྡན། །

[189b.6]དེ་ལ་རྣམ་པ་དུ་ཡོད་ཅེ་ན། །རྣམ་པ་ནི་རྣམ་པ་གཉིས་ཏེ། ངོ་བོ་ཉིད་རབ་ཏུ་དབྱེ་བ་དང་། འབྲས་བུ་རབ་ཏུ་དབྱེ་བའོ། །

[189b.7]དེ་ལ་ངོ་བོ་ཉིད་རབ་ཏུ་དབྱེ་བ་ནི། །ལྡོག་པའི་ཚུལ་ཁྲིམས་དང་འཇུག་པའི་ཚུལ་ཁྲིམས་དང་གཉི་ག་རྗེས་སུ་སྲུང་བའི་ཚུལ་ཁྲིམས་ཏེ། ངོ་བོ་ཉིད་རབ་ཏུ་དབྱེ་བའོ། །

[189b.7]སྐྱེས་བུ་ཆེན་པོའི་མཚན་རྣམ་པར་སྨིན་པར་བྱེད་པ་ལ་སོགས་པ་ནི་འབྲས་བུ་རབ་ཏུ་དབྱེ་བ་སྟེ། སྐྱེས་བུ་ཆེན་པོའི་མཚན་རྣམ་པར་སྨིན་པར་བྱེད་པ་ནི་དགེ་བ་སྡུད་པའི་ཚུལ་ཁྲིམས་སོ། །

[190a.1]ལྷག་པའི་སེམས་རྣམ་པར་སྨིན་པར་བྱེད་པ་དང་། སྡུག་པའི་འགྲོ་བ་རྣམ་པར་སྨིན་པར་བྱེད་པ་ནི་སྡོམ་པའི་ཚུལ་ཁྲིམས་སོ། །སེམས་ཅན་གྱི་དོན་རྣམ་པར་སྨིན་པར་བྱེད་པ་ནི་སེམས་ཅན་གྱི་དོན་བྱེད་པའི་ཚུལ་ཁྲིམས་སོ། །

[190a.2]ཕོངས་<(1)《པེ་》《སྣར་》འཕོངས།>ཤིང་འདོད་པའི་ཚུལ་ཁྲིམས་ཀྱི་དོན་གྱི་<(2)《པེ་》《སྣར་》-དོན་གྱི།>མདོ་ནི་བདག་གི་<(3)《པེ་》《སྣར་》གིས།>ཉམས་ལས་དཔག་<(4)《པེ་》《སྣར་》དཔགས།>ནས་གཞན་དག་ལ། སྲོག་གཅོད་པ་ལ་སོགས་པ་ལུས་དང་ངག་གི་མི་དགེ་བའི་ལས་ཀྱི་ལམ་བདུན་པོ་དག་དང་། མི་དགེ་བའི་ལུས་ཀྱི་ལས་ཀྱི་<(5)《པེ་》《སྣར་》-ལས་ཀྱི།>ལམ་དུ་གཏོགས་པ་དང་<(6)《པེ་》《སྣར་》-དང་།>ལག་པ་དང་བོང་པས་བརྡུན་པ་མི་སྡུག་པའི་རྣམ་པར་འཚེ་བའི་འདུས་ཏེ་རེག་པ་དག་ལས་ལྡོག་པའོ། །

沙門莊嚴是此等，沙門諸莊嚴者，謂：

「正信而無諂，少病精進慧，
　具少欲喜足，易養及易滿，
　杜多德端嚴，知量善士法，
　具聰慧者相，忍柔和賢善。」[28]

其中有多少行相？行相有二：自性分類；果分類。

其中，自性分類者，謂止息戒、轉作戒、防護戒。

大士相異熟戒等是果分類。大士相異熟戒是攝善法戒。

增上心異熟戒，可愛趣異熟戒，是律儀戒。利有情異熟戒，是饒益有情戒。

遂求戒之要義，謂比度自心，於他遮遣殺生等身語七不善業道、屬不善身業道及以手、土塊擊打不可愛之傷害觸。

[190a.3]འདི་དང་གཞན་དུ་བདེ་བར་འགྱུར་བའི་ཚུལ་ཁྲིམས་ཀྱི་དོན་གྱི་མདོ་ནི་འདི་དང་གཞན་དུ་སེམས་ཅན་རྣམས་ཀྱི་སྡུག་བསྔལ་གྱི་རྒྱུ་ལ་འཇུག་པ་དགག་པ་དང་། བདེ་བའི་རྒྱུ་ལ་འཇུག་པ་གནང་བ་དང་། དེ་ལ་ཡང་དག་པར་ཞུགས་པའི་སེམས་ཅན་བསྡུ་བ་དང་། དེ་ལ་ལོག་པར་ཞུགས་པའི་སེམས་ཅན་ཚར་བཅད་པ་དང་། སེམས་ཅན་རྣམས་དང་བདག་ལ་འདི་དང་གཞན་དུ་བདེ་བ་སྟེ། སེམས་ཅན་རྣམས་དེ་ལ་འཇུད་པའི་ཕྱིར་རོ། །

[190a.5]སྦྱིན་པ་ལ་སོགས་པ་དང་ལྡན་པའི་ཚུལ་ཁྲིམས་ནི་བདག་ཉིད་དང་གཞན་དེས་བསྡུས་པ་རྣམས་ལ་འདི་དང་གཞན་དུ་བདེ་བར་འགྱུར་བ་ཉིད་དོ། །

[190a.5]རྣམ་པར་དག་པའི་ཚུལ་ཁྲིམས་རྣམ་པ་བཅུའི་དོན་གྱི་མདོ་ནི་ཉེས་པ་དྲུག་རྣམ་པར་སྤངས་པས་དེའི་གཉེན་པོའི་ཡོན་ཏན་དང་ལྡན་པའི་ཕྱིར་རྣམ་པར་དག་པའོ། །

[190a.6]ཉེས་པ་དྲུག་པོ་དག་གང་ཞེ་ན། བསམ་པའི་ཉེས་པ་དང་། སྦྱོར་བའི་ཉེས་པ་དང་།སྨོན་པའི་ཉེས་པ་དང་། གཞན་མ་དད་པའི་ཉེས་པ་དང་། བདག་ལ་ཕན་མི་འདོགས་<(1)《སྣར་》འདོག>པའི་ཉེས་པ་དང་། འདོད་པའི་དོན་མི་འཐོབ་པའི་ཉེས་པའོ། །

[190a.7]དེ་ལ་བསམ་པའི་ཉེས་པ་ནི་རྣམ་པ་གཉིས་ཏེ། ལེན་པའི་དུས་ན་ཉེས་པར་བླངས་པ་དང་། སྲུང་བའི་དུས་ན་ཧ་ཅང་ཞུམ་པ་དང་། ཧ་ཅང་ཐལ་བའི་ཕྱིར་རོ། །

[190a.7]སྦྱོར་བའི་དུས་ན་དེ་ལ་སྦྱོར་བ་མི་བྱེད་པ་དང་། བྱ་བ་ངན་པ་གཞན་ལ་ཆགས་པས་ནི་སྦྱོར་བའི་ཉེས་པར་འགྱུར་རོ། །

[190b.1]ཚེ་འདི་ལ་ཚེ་ཕྱི་མར་ལོག་པར་སྨོན་པའི་ཉེས་པ་ནི་སྨོན་པའི་ཉེས་པའོ། །

此世他世樂戒之要義，謂於此世他世，若諸有情，於苦因轉，而正遮止。於樂因轉，而正開許。若諸有情，於彼（開遮處），能正修行，而攝受之。若諸有情，於彼（開遮處），邪僻而行，而調伏之。諸有情與自己現後安樂，令諸有情趣入彼故。

施等俱行淨戒，謂彼所攝自他眾當於此世、他世安樂。

十種清淨戒之要義，遠離六過，具彼之對治功德，故清淨。

云何六過？意樂過、加行過、願過、他不信過、不饒益自己過、不得所求過。

其中，意樂之過有二種，一、受時惡受，二、守護時太沉太舉故。

加行時，於彼不作加行及貪著他惡事故，成加行過。

於今世，邪願為後世之過，謂願過。

[190b.1]དགེ་བའི་ཕྱོགས་ལ་སོགས་པ་ལ་སྦྱོར་བ་དང་།འཚོ་བའི་ཡོ་བྱད་ཡོངས་སུ་ཚོལ་བའི་དུས་ན་གཞན་མ་དད་པར་འགྱུར་བའི་ཉེས་པ་ནི་གཞན་དག་གིས་སྨད་པའི་ཕྱིར་རོ། །བདག་སྡུག་བསྔལ་བ་ལ་གནས་པའི་ཕྱིར་བདག་ལ་ཕན་མི་འདོགས་པའི་ཉེས་པའོ། །

[190b.2]འདོད་པའི་དོན་མི་འཐོབ་པའི་ཉེས་པ་ནི་རྣམ་པ་གཉིས་ཏེ། ངོ་བོ་ཉིད་ཀྱིས་ངེས་པར་འབྱིན་པ་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་དང་།བརྟེན་<(2)《པེ་》《སྣར་》བརྟན།>པོར་མི་བྱེད་པ་དང་མེད་པར་བྱེད་པའི་ཕྱིར་རོ། །

[190b.2]དེ་ཇི་སྐད་བསྟན་པ་བཞིན་དུ་མི་བྱེད་པའི་ཉེས་པ་ནི་འདོད་པའི་དོན་མི་འཐོབ་<(3)《པེ་》《སྣར་》ཐོབ།>པའི་ཉེས་པ་<(4)《པེ་》《སྣར་》པའི།>སྟེ།ཉེས་པ་རྣམ་པ་བཅུ་པོ་འདི་དག་རྣམ་པར་སྤངས་པའི་ཕྱིར་རྣམ་པར་དག་པའི་ཚུལ་ཁྲིམས་ཞེས་བྱའོ། །

[190b.3]ཕན་ཡོན་རྣམ་པ་ལྔའི་དོན་གྱི་མདོ་ནི་འབྲས་བུ་ལྔའི་དབང་དུ་བྱས་ནས་ཕན་ཡོན་ལྔ་སྟེ།སངས་རྒྱས་རྣམས་ཀྱིས་དགོངས་པར་འགྱུར་ཞེས་བྱ་བ་ནི་བདག་པོའི་འབྲས་བུའོ། །མཆོག་ཏུ་དགའ་བ་ཆེན་པོ་ལ་གནས་བཞིན་དུ་འཆི་བའི་དུས་བྱེད་པར་འགྱུར་བ་ནི་བྲལ་བའི་འབྲས་བུ་སྟེ། ཉེ་བཅིལ་བ་དང་ལེགས་སུ་སྨོན་<(1)《པེ་》《སྣར་》སྨིན།>པས་འཆི་བའི་དུས་ན་ཡིད་མི་བདེ་བ་སྤངས་པའི་ཕྱིར་རོ། །གནས་སྐབས་ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་དུ་དགེ་བའི་བཤེས་གཉེན་དག་དང་ལྷན་ཅིག་ཏུ་སྐྱེ་བར་འགྱུར་བ་ནི་རྣམ་པར་སྨིན་པའི་འབྲས་བུའོ། །

[190b.5]ཚུལ་ཁྲིམས་ཀྱི་ཕུང་པོ་ཚད་མེད་པ་དང་ལྡན་པ་ནི་སྐྱེས་བུའི་བྱེད་པའི་འབྲས་བུ་སྟེ། བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་ཚུལ་ཁྲིམས་ཡང་དག་པར་བླངས་པའི་སྟོབས་ཀྱིས་བསོད་ནམས་ཀྱི་ཕུང་པོ་ཚད་མེད་པ་ཚུལ་ཁྲིམས་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པར་བྱེད་པའི་ཚུལ་ཁྲིམས་དང་ལྡན་ནོ། །རྒྱུ་མཐུན་པའི་འབྲས་བུ་ནི་རང་འབྱུངས་ཀྱི་ཚུལ་ཁྲིམས་ཀྱི་དེའི་བདག་ཉིད་འཐོབ་པའི་ཕྱིར་རོ། །

於善品等加行，及尋求生活資具時，他不信之過，他人譏毀故。自住苦故，即不饒益自己之過。

不得所求義過有二：非自性永離故、不令堅固及令無（缺減、破壞）故。

如彼所說不作之過，即不得所求義之過。遠離此等十種過故，名「清淨戒」。

五種利益之要義，謂就五果增上而言五利益：所言「諸佛護念」是增上果。將捨命時，住大歡喜，是離繫果，由伏惡行及善願，臨終能離憂惱故。現時階段，隨生何處，與善知識，共同生彼，是異熟果。

具無量尸羅藏，是士用果，由正受菩薩戒之力，得無量福德藏，令圓滿戒度，具有如是之戒。等流果，謂自性[29]淨戒，戒為其性。

[190b.6]བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་ཚུལ་ཁྲིམས་ནི་འདི་དག་ཏུ་ཟད་དོ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཇི་སྐད་བསྟན་པའི་རྣམ་པ་དགུ་པོ་རྣམས་སོ། །

[190b.7]བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་ཚུལ་ཁྲིམས་ཀྱི་ཕན་ཡོན་ཡང་དེ་དག་ཏུ་ཟད་དོ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཕན་ཡོན་ལྔ་བསྟན་པ་གང་ཡིན་པ་རྣམས་སོ། །

[190b.7]བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་ཚུལ་ཁྲིམས་ཀྱི་བྱ་བ་ཡང་དེ་དག་ཏུ་ཟད་དེ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་སེམས་གནས་པ་དང་། བདག་གིས་<(2)《པེ་》《སྣར་》གི་>སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཆོས་ཡོངས་སུ་སྨིན་པར་བྱེད་པ་དང་། སེམས་ཅན་ཡོངས་སུ་སྨིན་པར་བྱེད་པའོ། །

[191a.1]བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་ཚུལ་ཁྲིམས་ཀྱི་ལེའུ་བཤད་པ་སློབ་དཔོན་ཡོན་ཏན་འོད་ཀྱིས་མཛད་པ་རྫོགས་སོ།། །།རྒྱ་གར་གྱི་མཁན་པོ་པྲ་ཛྙཱ་ཝརྨ་<(3)《པེ་》《སྣར་》པརྨ་བ་>དང་། ཞུ་ཆེན་གྱི་ལོ་ཙྪ་བ་<(4)《པེ་》《སྣར་》བླ་>བནྡེ་ཡེ་ཤེས་སྡེ་ལ་སོགས་པས་བསྒྱུར་ཅིང་ཞུས་ཏེ་གཏན་ལ་ཕབ་པའོ།།

所言「唯有爾所菩薩淨戒」，謂如上所說九種尸羅。

所言「唯有爾所淨戒勝利」，謂凡所說五種利益。

所言「唯有爾所淨戒所作」，謂安住其心，自己成熟佛法，成熟有情。

《菩薩戒品釋》系阿闍黎功德光所造圓滿。印度堪布巴熱笥瓦瑪與主校譯師大德智軍等翻譯、校勘並訂正。

藏文註釋

1 <(1) མཚན་བྱང་འདི《སྡེ》《ཅོ་》ལྟར་བཀོད་ཅིང་། 《པེ་》《སྣར་》ལ་ ༄། །བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་ཚུལ་ཁྲིམས་ལེའུ་འགྲེལ་པ་སློབ་དཔོན་ཡོན་ཏན་འོད་ཀྱིས་མཛད་པ་བཞུགས། ཞེས་འཕྲོད།>

漢文註釋

1 功德光論師，世親菩薩弟子，極善巧毗奈耶，出生於秣搜羅國婆羅門家，幼時熟習外道宗義及明處，後於家鄉出家並受具足戒，依止世親菩薩，修習大小乘藏，及聲聞十八部派一切宗義，弟子約五千比丘。住世說約四百年，是否屬實，猶存疑惑，然而確是住世很久。後圓寂於自己的故鄉。著作頗豐，譯為藏文廣知者，有《菩薩地所分佈施次第第九之上注釋》、《菩薩地戒品釋》，此二者由那措譯師及香智軍二位譯為藏文，存於論典經品「ཡི」函中。《毗奈耶根本經》及其自釋、《毗奈耶行持一百零一羯摩法》，在八世紀末，赤松德贊時，由覺柔譯師及噶榮戒源二位譯為藏文，存於論典經品「ཟུ」、「ཞུ」、「ཡུ」。

2 《瑜伽師地論》中《本地分》菩薩地之菩薩戒品。

3 《菩薩地戒品》說：「云何菩薩自性戒？謂若略說具四功德，當知是名菩薩自性戒。何等為四？一、從他正受。二、善淨意樂。三、犯已還淨。四、深敬專念無有違犯。」

4 苾芻男女及正學女、勤策男女所有淨戒，是出家分。

5 此處依玄奘法師譯例為「事欲」，法尊法師所譯《戒品釋》中譯為「外物欲」。

6 資財等。

7 由此煩惱發起欲求，故說名為欲，謂煩惱欲即貪愛心。

8 《菩薩地》說：「又諸菩薩住律儀戒，於未來世天魔王宮所有妙欲不生喜樂，亦不願求彼諸妙欲修行梵行，於彼妙欲尚如實現，猶如趣入廣大種種恐畏稠林，況餘諸欲。」

9 《菩薩地》說：「又諸菩薩既出家已，於現在世尊貴有情種種上妙利養恭敬，正慧審觀尚如變吐曾不味著，何況於餘卑賤有情，所有下劣利養恭敬。」

10 等起，謂發起的動機。

11 至尊宗喀巴大師所著《戒品釋》說：「心未住者為令心住所緣境故，有五教授，謂於上品貪嗔癡慢及尋思者，如其次第不淨、慈悲、緣起、界別及以隨念阿那波那。」

12 瑜伽四十卷六頁雲：又諸菩薩，住律儀戒；具足成就五支所攝不放逸行。一、前際俱行不放逸行。二、後際俱行不放逸行。三、中際俱行不放逸行。四、先時所作不放逸行。五、俱時隨行不放逸行。謂諸菩薩、於菩薩學，正修學時，若於過去已所違犯，如法悔除；是名菩薩前際俱行不放逸行。若於未來，當所違犯，如法悔除；是名菩薩後際俱行不放逸行。若於現在正所違犯，如法悔除；是名菩薩中際俱行不放逸行。若諸菩薩、先於後時當所違犯，發起猛利自誓欲樂：謂我定當如如所應行，如如所應住；如是如是行，如是如是住；令無所犯。是名菩薩先時所作不放逸行。若諸菩薩、即以如是先時所作不放逸行為所依止，如如行所應行，如如所應住；如是如是行，如是如是住；不起毀犯。是名菩薩俱時隨行不放逸行。

13 軌則正命清淨，如《菩薩地》說：「又諸菩薩住律儀戒，覆藏自善，發露己惡。少欲喜足，堪忍眾苦，性無憂戚，不掉不躁，威儀寂靜。離矯詐等一切能起邪命之法。」

14 དེའི་ཆུང་དུ་ཡང་དང་ཡང་<(6)《པེ་》《སྣར་》-ཡང་།>དུ་ཞེན་པར་མི་བྱེད་པ། 此句在《菩薩地》藏文中對應的句子是：ལུས་དང་ལོངས་སྤྱོད་ལ་ལྟ་བ་བྱུང་བ་ཆུང་དུ་ཡང་དང་དུ་ཞེན་པར་མི་བྱེད་ན། 因此，此處譯文依「དང་དུ་ཞེན་པ」而譯，更符合義理。

15 《戒品釋》說：「其勝利者，謂人天果及三菩提。」

16 「樂因」在北京版、奈塘版中為「善因」。《戒品釋》說：「因者即十善等，增上生因決定勝因，謂依善友，聽聞正法，及思修等。」

17 《菩薩地》說：「又於五處如實了知，謂如實知善果勝利，又能如實了知善因，又能如實知善因果倒與無倒，又如實知攝善法障。」

18 《菩薩地》說：「謂諸菩薩，於諸有情彼彼事業，皆為助伴。謂於思量所作事業，及於功用所作事業，悉能與彼而作助伴。或於道路若往若來，或於無倒事業加行，或於守護所有財物，或於和合輾轉乖離，或於義會，或於修福，皆為助伴。」

19 一、於思量所作事業；二、於功用所作事業；三、於無倒事業加行。

20 一、於思量所作事業；二、於功用所作事業。

21 《戒品釋》說：「又不具足三種可愛，謂無資財，乏少妙行，不具辯說，有不活畏，及惡名畏，眾威德畏。」

22 《戒品釋》：「喪親生憂，分五：一、喪能生親，謂喪父母。二、喪失攝受及果脈親，謂死妻子。三、失使命親，謂死奴婢及死僮僕。四、離諸有恩慈愛之親，謂喪宗長、朋友、餘族。五、失離開導利益之親，謂喪親教、軌範、尊長、

同梵行者，所生憂愁。」

23 《戒品釋》說：「因他令失，分二：一、由他受用之所致苦，謂為惡親非理橫取。二、由自家室所起憂苦，謂家生火之所耗費。」

24 此處「體、性」依藏文則譯為「意樂、自性」

25 或譯為「戒蘊」。

26 或譯為「戒蘊」。

27 此段在法尊法師所譯《戒品釋》對應的譯文為：二由毀犯者，無知放逸所犯是下，煩惱盛故所犯是中，由輕悔故所犯是上。

28 出自《瑜伽師地論》第二十五卷：本地分聲聞地第十三初瑜伽處出離地第三之四。

29 戒體自能生起。

附錄：

《菩薩戒品釋》文中所引《瑜伽師地論》原文

彌勒菩薩說
三藏法師玄奘奉 詔譯

《瑜伽師地論》卷第四十
本地分中菩薩地第十五初持瑜伽處戒品第十之一

1. 開戒九門

云何菩薩戒波羅蜜多。嗢拕南曰。

自性一切難
一切門善士
一切種遂求
二世樂清淨
如是九種相
是名略說戒

謂九種相戒名為菩薩戒波羅蜜多。一自性戒。二一切戒。三難行戒。四一切門戒。五善士戒。六一切種戒。七遂求戒。八此世他世樂戒。九清淨戒。

2. 依門隨解

一、自性戒

云何菩薩自性戒。謂若略說具四功德。當知是名菩薩自性戒。何等為四。一從他正受。二善淨意樂。三犯已還淨。四深敬專念無有違犯。由諸菩薩從他正受故。於所學戒若有違犯。即外觀他深生愧恥。由諸菩薩善淨意樂故。於所學戒若有違犯。即內自顧深起慚羞。由諸菩薩於諸學處犯已還淨。深敬專念初無違犯。二因緣故。離諸惡作。如是菩薩從他正受善淨意樂。為依止故生起慚愧。由慚愧故能善防護所受尸羅。由善防護所受戒故離諸惡作。又於是中。從他正受。善淨意樂。此二是法。犯已還淨。深敬專念無有違犯。此二是前二法所引。又於是中。從他正受。善淨意樂。深敬專念無有違犯。由此三法應知能令不毀菩薩所受淨戒。犯已還淨。由此一法應知能令犯已還出。如是菩薩具四功德自性尸羅。應知即是妙善淨戒。正受隨學。能利自他。利益安樂無量眾生。哀愍世間諸天人等。令得義利利益安樂故。應知即是無量淨戒。攝受無量菩薩所學故。應知即是饒益一切有情淨戒。現前能作一切有情利益安樂故。應知即是能獲大果勝利淨戒。攝受隨與無上正等菩提果故。是名菩薩自性戒。

二、一切戒

云何菩薩一切戒。謂菩薩戒略有二種。一在家分戒。二出家分戒是名一切戒。又即依此在家出家二分淨戒。略說三種。一律儀戒。二攝善法戒。三饒益有情戒。

律儀戒者。謂諸菩薩所受七眾別解脫律儀。即是苾芻戒。苾芻尼戒。正學戒。勤策男戒。勤策女戒。近事男戒。近事女戒。如是七種。依止在家出家二分。如應當知。是名菩薩律儀戒。

攝善法戒者。謂諸菩薩受律儀戒後。所有一切為大菩提。由身語意積集諸善。總說名為攝善法戒。此復云何。謂諸菩薩依戒住戒。於聞於思於修止觀於樂獨處。精勤修學。如是時時於諸尊長。精勤修習合掌起迎問訊禮拜恭敬之業。即於尊長勤修敬事。於疾病者悲愍殷重瞻侍供給。於諸妙說施以善哉。於有功德補特伽羅。真誠讚美。於十方界一切有情一切福業。以勝意樂起淨信心發言隨喜。於他所作一切違犯思擇安忍。以身語意已作未作一切善根。迴向無上正等菩提。時時發起種種正願以一切種上妙供具供佛法僧。於諸善品恒常勇猛精進修習。於身語意住不放逸。於諸學處正念正知正行。防守密護根門。於食知量。初夜後夜常修覺悟。親近善士依止善友。於自愆犯審諦了知深見過失。既審了知深見過已。其未犯者專意護持。其已犯者於佛菩薩同法者所。至心發露如法悔除。如是等類所有引攝護持。增長諸善法戒。是名菩薩攝善法戒。

云何菩薩饒益有情戒。當知此戒略有十一相。何等十一。謂諸菩薩於諸有情能引義利。彼彼事業與作助伴。於諸有情隨所生起疾病等苦。瞻侍病等亦作助伴。又諸菩薩依世出世種種義利。能為有情說諸法要。先方便說先如理說。後令獲得彼彼義利。

又諸菩薩於先有恩諸有情所善守知恩。隨其所應現前酬報。又諸菩薩於墮種種師子虎狼鬼魅王賊水火等畏諸有情類。皆能救護。令離如是諸怖畏處。又諸菩薩於諸喪失財寶親屬諸有情類。善為開解令離愁憂。又諸菩薩於有匱乏資生眾具諸有情類。施與一切資生眾具。又諸菩薩隨順道理。正與依止如法御眾。又諸菩薩隨順世間。事務言說。呼召去來。談論慶慰。隨時往赴。從他受取飲食等事。以要言之。遠離一切能引無義違意現行。於所餘事心皆隨轉。又諸菩薩若隱若露。顯示所有真實功德。令諸有情歡喜進學。又諸菩薩於有過者。內懷親昵利益安樂增上意樂調伏訶責治罰驅擯。為欲令其出不善處安置善處。又諸菩薩以神通力。方便示現那落迦等諸趣等相。令諸有情厭離不善。方便引令入佛聖教歡喜信樂生希有心勤修正行。云何菩薩住律儀戒。住攝善法戒。住饒益有情戒。善護律儀戒。善修攝善法戒善行一切種饒益有情戒。

謂諸菩薩住別解脫律儀戒時。捨轉輪王而出家已。不顧王位如棄草穢。如有貧庶為活命故。棄下劣欲而出家已不顧劣欲。不如菩薩清淨意樂捨輪王位而出家已不顧一切人中最勝轉輪王位。又諸菩薩住律儀戒。於未來世天魔王宮所有妙欲。不生喜樂。亦不願求彼諸妙欲修行梵行。於彼妙欲尚如實觀。猶如趣入廣大種種恐畏稠林。況餘諸欲。又諸菩薩既出家已。於現在世尊貴有情種種上妙利養恭敬。正慧審觀。尚如變吐曾不味著。何況於餘卑賤有情所有下劣利養恭敬。又諸菩薩常樂遠離若獨靜

處。若在眾中。於一切時心專遠離寂靜而住。不唯於是尸羅律儀而生喜足。依戒住戒勤修無量菩薩等持。為欲引發證得自在。又諸菩薩雖處雜眾。而不樂為乃至少分不正言論。居遠離處。不起少分諸惡尋思。或時失念暫爾現行。尋便發起猛利悔愧。深見其過數數悔愧。深見過故雖復暫起不正言論諸惡尋思。而能速疾安住正念。於彼獲得無復作心。由此因緣則能拘檢。習拘檢故漸能如昔。於彼現行深生喜樂。於今安住彼不現行。喜樂亦爾。又能違逆令不現起。又諸菩薩於諸菩薩一切學處。及聞已入大地菩薩廣大無量不可思議長時最極難行學處。心無驚懼亦不怯劣。唯作是念。彼既是人。漸次修學於諸菩薩一切學處廣大無量不可思議淨身語等諸律儀戒。成就圓滿。我亦是人。漸次修學決定無疑。當得如彼淨身語等諸律儀戒成就圓滿。又諸菩薩住律儀戒常察己過不伺他非。普於一切兇暴犯戒諸有情所。無損害心無瞋恚心。菩薩於彼由懷上品法大悲故。現前發起深憐愍心欲饒益心。又諸菩薩住律儀戒。雖復遭他手足塊石刀杖等觸之所加害。於彼尚無少恚恨心。況當於彼欲出惡言欲行加害。況復發言毀辱訶責。以少苦觸作不饒益。

又諸菩薩住律儀戒。具足成就五支所攝不放逸行。一前際俱行不放逸行。二後際俱行不放逸行。三中際俱行不放逸行。四先時所作不放逸行。五俱時隨行不放逸行。謂諸菩薩於菩薩學正修學時。若於過去已所違犯如法悔除。是名菩薩前際俱行不放逸行。若於未來當所違犯如法悔除。是名菩薩後際俱行不放逸

行。若於現在正所違犯如法悔除。是名菩薩中際俱行不放逸行。若諸菩薩先於後時當所違犯發起猛利自誓欲樂。謂我定當如如所應行。如如所應住。如是如是行。如是如是住。令無所犯。是名菩薩先時所作不放逸行。若諸菩薩即以如是先時所作不放逸行為所依止。如如所應行。如如所應住。如是如是行。如是如是住。不起毀犯。是名菩薩俱時隨行不放逸行。又諸菩薩住律儀戒。覆藏自善發露己惡。少欲喜足堪忍眾苦。性無憂慼不掉不躁威儀寂靜。離矯詐等一切能起邪命之法。菩薩成就如是十支。名住律儀戒善護律儀戒。謂不顧戀過去諸欲。又不希求未來諸欲。又不耽著現在諸欲。又樂遠離不生喜足。又能掃滌不正言論諸惡尋思。又能於己不自輕蔑。又性柔和。又能堪忍。又不放逸。又能具足軌則淨命。

又諸菩薩已能安住攝善法戒。若於身財少生顧戀。尚不忍受。何況其多。又於一切犯戒因緣根本煩惱少分煩惱忿恨等生。亦不忍受。又於他所發生恚害怨恨等心。亦不忍受。又於所起懈怠懶惰。亦不忍受。又於所起等至味著等至煩惱。亦不忍受。又於五處如實了知。謂如實知善果勝利。又能如實了知善因。又能如實知善因果倒與無倒。又如實知攝善法障。是諸菩薩能於善果見大勝利尋求善因。為攝善故如實了知倒與無倒。由此菩薩獲得善果。不於無常妄見為常。不於其苦妄見為樂。不於不淨妄見為淨。不於無我妄見為我。如實了知攝善法障。為攝善故速疾遠離。菩薩由此十種相故。名住攝善法戒。速能攝善

一切種相。謂施漸次。若戒漸次。若忍漸次。若精進漸次若靜慮漸次及五種慧。

又諸菩薩由十一相。名住一切種饒益有情戒。於一一相中成就一切種謂諸菩薩於諸有情彼彼事業。皆為助伴。謂於思量所作事業。及於功用所作事業悉能與彼而作助伴或於道路若往若來。或於無倒事業加行。或於守護所有財物。或於和合展轉乖離。或於義會或於修福。皆為助伴。於諸救苦亦為助伴。謂於遭遇疾疫有情。瞻侍供給。盲者啟導。聾者撝義。手代言者曉以想像。迷方路者示以遇途。支不具者惠以荷乘。其愚騃者誨以勝慧。為貪欲纏所苦有情。開解令離貪欲纏苦。如是若為瞋恚惛沈。睡眠掉舉。惡作疑纏。所苦有情。開解令離疑纏等苦。欲尋思纏所苦有情。開解令離欲尋思苦。如欲尋思。恚害親里國土不死輕侮相應族姓相應所有尋思當知亦爾。他蔑他勝所苦有情。開解令離被蔑勝苦。行路疲乏所苦有情。施座施處調身按摩。令其止息勞倦眾苦。又諸菩薩為諸有情如理宣說。謂於樂行惡行有情。為欲令斷諸惡行故。以相應文句助伴隨順。清亮有用相稱應順。常委分資糧法而為宣說。或復方便善巧宣說。如於樂行惡行有情為欲令斷諸惡行故如是。於行慳行有情。為欲令彼斷慳行故。於現法中求財寶者。為欲令彼正少功力集多財寶守護無失。於佛聖教懷憎嫉者。為欲令彼得清淨信證清淨見。超諸惡趣盡一切結。越一切苦。應知亦爾。

又諸菩薩於其有恩諸有情所。深知恩惠常思酬報。暫見申敬讚言善來。怡顏歡慰。吐誠談謔祥處設座正筵令坐。若等若增財利供養現前酬答。非以下劣。於彼事業雖不求請。尚應伴助。況于有命。如於事業如是。於苦。於如理說。於方便說。於濟怖畏。於衰惱處開解愁憂。於惠資具。於與依止。於隨心轉於顯實德令深歡悅。於懷親愛方便調伏。於現神通驚恐引攝。如應廣說當知亦爾。又諸菩薩於遭怖畏諸有情類能為救護。謂於種種禽獸水火。王賊怨敵。家主宰官。不活惡名。大眾威德。非人起屍。魍魎等畏皆能救護令得安隱。又諸菩薩於處衰惱諸有情類。能善開解令離愁憂。或依親屬有所衰亡所謂父母兄弟。妻子奴婢。僮僕宗長。朋友內外族因。親教軌範。及餘尊重。時有喪亡。善為開解令離憂惱。或依財寶有所喪失。謂或王賊之所侵奪。或火所燒或水所溺。或為矯詐之所誑誘。或由事業無方損失。或為惡親非理橫取。或家生火之所耗費。於如是等財寶喪失。善為開解令離憂惱。由是因緣諸有情類生軟中上三品愁憂。菩薩皆能正為開解。又諸菩薩備資生具。隨有來求即皆施與。謂諸有情求食與食求飲與飲。求乘與乘求衣與衣。求莊嚴具施莊嚴具。求諸什物施以什物。求鬘塗香。施鬘塗香。求止憩處施止憩處。求諸光明施以光明。又諸菩薩性好攝受諸有情類。如法御眾方便饒益。以無染心先與依止。以憐愍心現作饒益。然後給施如法衣服飲食臥具病緣醫藥資身什物。若自無有應從淨信長者居士婆羅門等求索與之。於已以法所獲如法

衣服飲食諸坐臥具病緣醫藥資身什物。與眾同用自無隱費。於時時間以其隨順八種教授而正教授。五種教誡而正教誡。此中所說教授教誡。當知如前力種性品已廣分別。又諸菩薩於有情心性好隨轉。隨心轉時先知有情若體若性。知體性已。隨諸有情所應共住。即應如是與其共住。隨諸有情所應同行。即應如是與彼同行。若諸菩薩欲隨所化有情心轉。當審觀察。若於如是如是相事現行身語。生他憂苦。如是憂苦若不令其出不善處安立善處。菩薩爾時於如是事現行身語。護彼心故方便思擇勵力遮止。令不現行。如是憂苦若能令其出不善處安立善處。菩薩爾時於如是事現行身語住哀愍心。不隨如是有情心轉。方便思擇勵力策發要令現行。復審觀察。若於如是他有情事現行身語。令餘有情發生憂苦。如是憂苦若不令他或餘有情或不令二出不善處安立善處。菩薩爾時於如是事現行身語。護餘心故方便思擇勵力遮止。令不現行。如是憂苦若能令他或餘有情或能令二出不善處安立善處。菩薩爾時於如是事現行身語。住哀愍心。不隨如是有情心轉。方便思擇勵力策發要令現行。復審觀察。若於如是菩薩自事現行身語生他憂苦。如是現行身語二業。非諸菩薩學處所攝。不順福德智慧資糧。如是憂苦不能令他出不善處安立善處。菩薩爾時於如是事現行身語。護他心故方便思擇勵力遮止令不現行。與此相違現行身語如前應知。如生憂苦。如是廣說生於喜樂隨其所應當知亦爾。又隨他心而轉菩薩。知他有情忿纏所纏現前忿纏難可捨離。尚不讚歎。何況毀呰。即於爾時亦不諫誨。又隨他心而轉菩薩。他雖不來談論慶慰。尚

應自往談論慶慰。何況彼來而不酬報。又隨他心而轉菩薩。終不故意惱觸於他。唯除訶責諸犯過者。起慈悲心諸根寂靜。如應訶責令其調伏。又隨他心而轉菩薩。終不嗤誚輕弄於他令其□愧。不安隱住。亦不令其心生憂悔。雖能摧伏得勝於彼。而不彰其墮在負處。彼雖淨信。生於謙下終不現相而起自高。又隨他心而轉菩薩。於諸有情非不親近不極親近。亦不非時而相親近。又隨他心而轉菩薩。終不現前毀他所愛。亦不現前讚他非愛。非情交者不吐實誠。不屢希望知量而受。若先許應他飲食等。終無假託不赴先祈。為性謙冲如法曉諭。又諸菩薩性好讚揚真實功德令他歡喜。於信功德具足者前。讚揚信德令其歡喜。於戒功德具足者前。讚揚戒德令其歡喜。於聞功德具足者前。讚揚聞德令其歡喜。於捨功德具足者前。讚揚捨德令其歡喜。於慧功德具足者前。讚揚慧德令其歡喜。又諸菩薩性好悲愍。以調伏法調伏有情。若諸有情有下品過下品違犯。內懷親愛無損惱心。以軟訶責而訶責之。若諸有情有中品過中品違犯。內懷親愛無損惱心。以中訶責而訶責之。若諸有情有上品過上品違犯。內懷親愛無損惱心。以上訶責而訶責之。如訶責法。治罰亦爾。若諸有情有下中品應可驅擯過失違犯。菩薩爾時為教誡彼及餘有情。以憐愍心及利益心。權時驅擯後還攝受。若諸有情有其上品應可驅擯過失違犯。菩薩爾時盡壽驅擯。不與共住不同受用。憐愍彼故不還攝受。勿令其人於佛聖教多攝非福。又為教誡利餘有情。又諸菩薩為欲饒益諸有情故。現神通力。或為恐怖。或為引攝。謂為樂行諸惡行者。方便示現種種惡行

諸果異熟。謂諸惡趣小那落迦。大那落迦。寒那落迦。熱那落迦。既示現已而告之言。汝當觀此先於人中造作增長諸惡行故。今受如是最極暴惡辛楚非愛苦果異熟彼見是已恐怖厭患離諸惡行。復有一類無信有情。菩薩眾中隨事故問。彼作異思拒而不答。菩薩爾時或便化作執金剛神。或復化作壯色大身巨力藥叉。令其恐怖。由是因緣捨慢生信恭敬正答。其餘大眾聞彼正答亦皆調伏。或現種種神通變化。或一為多或多為一。或以其身穿過石壁山巖等障往還無礙。如是廣說乃至梵世身自在轉。現無量種神變差別。或復現入火界定等。或復示現共聲聞等種種神通。方便引攝令諸有情踊躍歡喜。諸未信者。方便安處信具足中。諸犯戒者。方便安處戒具足中。諸少聞者。方便安處聞具足中。多慳悋者。方便安處捨具足中。諸惡慧者。方便安處慧具足中。如是菩薩成就一切種饒益有情戒。

是名菩薩三種戒藏。亦名無量大功德藏。謂律儀戒所攝戒藏。攝善法戒所攝戒藏。饒益有情戒所攝戒藏。

若諸菩薩欲於如是菩薩所學三種戒藏。勤修學者。或是在家或是出家。先於無上正等菩提發弘願已。當審訪求同法菩薩。已發大願有智有力。於語表義能授能開。於如是等功德具足勝菩薩所。先禮雙足。如是請言。我今欲於善男子所或長老所或大德所。乞受一切菩薩淨戒。唯願須臾不辭勞倦哀愍聽授。既作如是無倒請已。偏袒右肩。恭敬供養十方三世諸佛世尊。已入

大地得大智慧得大神力諸菩薩眾。現前專念彼諸功德。隨其所有功德因力。生殷淨心或少淨心。有智有力勝菩薩所。謙下恭敬膝輪據地。或蹲跪坐對佛像前。作如是請。唯願大德或言長老或善男子。哀愍授我菩薩淨戒。如是請已。專念一境。長養淨心。我今不久當得無盡無量無上大功德藏。即隨思惟如是事義。默然而住。爾時有智有力菩薩。於彼能行正行菩薩。以無亂心若坐若立而作是言。汝如是名善男子聽。或法弟聽。汝是菩薩不。彼應答言是。發菩提願未。應答言已發。自此已後應作是言。汝如是名善男子或法弟。欲於我所受諸菩薩一切學處受諸菩薩一切淨戒。謂律儀戒攝善法戒饒益有情戒。如是學處如是淨戒。過去一切菩薩已具。未來一切菩薩當具。普於十方現在一切菩薩今具。於是學處於是淨戒。過去一切菩薩已學。未來一切菩薩當學。現在一切菩薩今學。汝能受不。答言能受。能授菩薩第二第三亦如是說。能受菩薩第二第三亦如是答。能授菩薩作如是問。乃至第三授淨戒已。能受菩薩作如是答。乃至第三受淨戒已。能受菩薩不起于坐。能授菩薩對佛像前。普於十方現住諸佛及諸菩薩。恭敬供養頂禮雙足。作如是白。某名菩薩。今已於我某菩薩所。乃至三說受菩薩戒。我某菩薩已為某名菩薩作證。唯願十方無邊無際諸世界中諸佛菩薩第一真聖。於現不現一切時處。一切有情皆現覺者。於此某名受戒菩薩。亦為作證。第二第三亦如是說。如是受戒羯磨畢竟。從此無間普於十方無邊無際諸世界中現住諸佛已入大地諸菩薩前。法爾相現。由此表示。如是菩薩已受菩薩所受淨戒。爾時十方

諸佛菩薩。於是菩薩法爾之相。生起憶念。由憶念故正智見轉。由正智見如實覺知。某世界中某名菩薩。某菩薩所正受菩薩所受淨戒。一切於此受戒菩薩。如子如弟生親善意眷念憐愍。由佛菩薩眷念憐愍。令是菩薩希求善法倍復增長無有退減。當知是名受菩薩戒。啟白請證。

如是已作受菩薩戒羯磨等事。授受菩薩俱起供養。普於十方無邊無際諸世界中諸佛菩薩。頂禮雙足恭敬而退。如是菩薩所受律儀戒。於餘一切所受律儀戒。最勝無上無量無邊大功德藏之所隨逐。第一最上善心意樂之所發起。普能對治於一切有情一切種惡行。一切別解脫律儀。於此菩薩律儀戒。百分不及一。千分不及一。數分不及一。計分不及一。算分不及一。喻分不及一。鄔波尼殺曇分亦不及一。攝受一切大功德故。

又此菩薩安住如是菩薩淨戒。先自數數專諦思惟。此是菩薩正所應作。此非菩薩正所應作。既思惟已然後為成正所作業。當勤修學。又應專勵聽聞菩薩素怛纜藏及以解釋。即此菩薩素怛纜藏摩怛履迦。隨其所聞當勤修學。

又諸菩薩不從一切。唯聰慧者求受菩薩所受淨戒。無淨信者不應從受。謂於如是所受淨戒。初無信解不能趣入不善思惟。有慳貪者慳貪弊者。有大欲者無喜足者。不應從受。毀淨戒者。於諸學處無恭敬者。於戒律儀有慢緩者。不應從受。有忿恨者。

多不忍者。於他違犯不堪耐者。不應從受。有嬾惰者。有懈怠者。多分耽著日夜睡樂倚樂臥樂好合徒侶樂喜談者。不應從受。心散亂者下至不能犂牛乳頃善心一緣住修習者。不應從受。有闇昧者。愚癡類者。極劣心者。誹謗菩薩素怛纜藏及菩薩藏摩怛履迦者。不應從受。

又諸菩薩於受菩薩戒律儀法。雖已具足受持究竟。而於謗毀菩薩藏者無信有情。終不率爾宣示開悟。所以者何。為其聞已不能信解大無知障之所覆蔽。便生誹謗。由誹謗故。如住菩薩淨戒律儀。成就無量大功德藏。彼誹謗者。亦為無量大罪業藏之所隨逐。乃至一切惡言惡見及惡思惟。未永棄捨終不免離。
又諸菩薩欲授菩薩菩薩戒時。先應為說菩薩法藏摩怛履迦菩薩學處及犯處相。令其聽受。以慧觀察自所意樂。堪能思擇受菩薩戒。非唯他勸非為勝他。當知是名堅固菩薩。堪受菩薩淨戒律儀。以受戒法如應正授。如是菩薩住戒律儀。有其四種他勝處法。何等為四。若諸菩薩為欲貪求利養恭敬。自讚毀他。是名第一他勝處法。若諸菩薩現有資財性慳財故。有苦有貧無依無怙正求財者來現在前。不起哀憐而修惠捨。正求法者來現在前。性慳法故雖現有法而不給施。是名第二他勝處法。若諸菩薩長養如是種類忿纏。由是因緣不唯發起麁言便息。由忿蔽故加以手足塊石刀杖。捶打傷害損惱有情。內懷猛利忿恨意樂。有所違犯他來諫謝不受不忍不捨怨結。是名第三他勝處法。若諸菩薩謗菩薩藏。愛樂宣說開示建立像似正法。於像似法或自

信解或隨他轉。是名第四他勝處法。如是名為菩薩四種他勝處法。

菩薩於四他勝處法。隨犯一種況犯一切。不復堪能於現法中增長攝受菩薩廣大菩提資糧。不復堪能於現法中意樂清淨。是即名為相似菩薩。非真菩薩。菩薩若用軟中品纏。毀犯四種他勝處法。不捨菩薩淨戒律儀。上品纏犯。即名為捨。若諸菩薩毀犯四種他勝處法。數數現行都無慚愧。深生愛樂見是功德。當知說名上品纏犯。非諸菩薩。暫一現行他勝處法。便捨菩薩淨戒律儀。如諸苾芻犯他勝法即便棄捨別解脫戒。若諸菩薩由此毀犯。棄捨菩薩淨戒律儀。於現法中堪任更受非不堪任。如苾芻住別解脫戒犯他勝法。於現法中不任更受。

略由二緣捨諸菩薩淨戒律儀。一者棄捨無上正等菩提大願。二者現行上品纏犯他勝處法。若諸菩薩雖復轉身遍十方界在在生處。不捨菩薩淨戒律儀。由是菩薩不捨無上菩提大願。亦不現行上品纏犯他勝處法。若諸菩薩轉受餘生忘失本念。值遇善友。為欲覺悟菩薩戒念。雖數重受。而非新受亦不新得。

《瑜伽師地論》卷第四十一

本地分中菩薩地第十五初持瑜伽處戒品第十之二

如是菩薩安住菩薩淨戒律儀。於有違犯及無違犯是染非染軟中

上品。應當了知。若諸菩薩安住菩薩淨戒律儀。於日日中若於如來或為如來造制多所。若於正法或為正法造經卷所。謂諸菩薩素怛纜藏摩怛理迦。若於僧伽。謂十方界已入大地諸菩薩眾。若不以其或少或多諸供養具而為供養。下至以身一拜禮敬。下至以語一四句頌讚佛法僧真實功德。下至以心一清淨信隨念三寶真實功德。空度日夜。是名有犯有所違越。若不恭敬嬾惰懈怠而違犯者。是染違犯。若誤失念而違犯者。非染違犯。無違犯者。謂心狂亂。若已證入淨意樂地常無違犯。由得清淨意樂菩薩。譬如已得證淨苾芻恒時法爾於佛法僧以勝供具承事供養。若諸菩薩安住菩薩淨戒律儀。有其大欲而無喜足。於諸利養及以恭敬生著不捨。是名有犯有所違越。是染違犯。無違犯者。謂為斷彼生起樂欲。發勤精進攝彼對治。雖勤遮遏而為猛利性惑所蔽。數起現行。若諸菩薩安住菩薩淨戒律儀。見諸耆長有德可敬同法者來。憍慢所制懷嫌恨心懷恚惱心。不起承迎不推勝座。若有他來語言談論慶慰請問。憍慢所制懷嫌恨心懷恚惱心。不稱正理發言酬對。是名有犯有所違越。是染違犯。非憍慢制無嫌恨心無恚惱心。但由嬾惰懈怠忘念無記之心。是名有犯有所違越。非染違犯。無違犯者。謂遭重病。或心狂亂。或自睡眠。他生覺想而來親附。語言談論慶慰請問。或自為他宣說諸法論義決擇。或復與餘談論慶慰。或他說法論義決擇屬耳而聽。或有違犯說正法者。為欲將護說法者心。或欲方便調彼伏彼出不善處安立善處。或護僧制。或為將護多有情心而不酬對皆無違犯。

若諸菩薩安住菩薩淨戒律儀。他來延請。或往居家或往餘寺。奉施飲食及衣服等諸資生具。憍慢所制懷嫌恨心懷恚惱心。不至其所不受所請。是名有犯有所違越。是染違犯。若由嬾惰懈怠忘念無記之心。不至其所不受所請。是名有犯有所違越。非染違犯。無違犯者。或有疾病。或無氣力。或心狂亂。或處懸遠。或道有怖。或欲方便調彼伏彼出不善處安立善處。或餘先請。或為無間修諸善法欲護善品令無暫廢。或為引攝未曾有義。或為所聞法義無退。如為所聞法義無退。論義決擇當知亦爾。或復知彼懷損惱心詐來延請。或為護他多嫌恨心。或護僧制不至其所不受所請。皆無違犯。

若諸菩薩安住菩薩淨戒律儀。他持種種生色可染末尼真珠琉璃等寶。及持種種眾多上妙財利供具。慇懃奉施。由嫌恨心或恚惱心違拒不受。是名有犯有所違越。是染違犯。捨有情故。若由嬾惰懈怠忘念無記之心違拒不受。是名有犯有所違越。非染違犯。無違犯者。或心狂亂。或觀受已心生染著。或觀後時彼定追悔。或復知彼於施迷亂。或知施主隨捨隨受由是因緣定當貧匱。或知此物是僧伽物窣堵波物。或知此物劫盜他得。或知此物由是因緣多生過患。或殺或縛或罰或黜或嫌或責。違拒不受。皆無違犯。

若諸菩薩安住菩薩淨戒律儀。他來求法。懷嫌恨心懷恚惱心。嫉妬變異不施其法。是名有犯有所違越。是染違犯。若由嬾惰

懈怠忘念無記之心不施其法。是名有犯有所違越非染違犯。無違犯者。謂諸外道伺求過短。或有重病或心狂亂。或欲方便調彼伏彼出不善處安立善處。或於是法未善通利。或復見彼不生恭敬無有羞愧以惡威儀而來聽受。或復知彼是鈍根性於廣法教得法究竟深生怖畏。當生邪見增長邪執衰損惱壞。或復知彼法至其手轉布非人。而不施與皆無違犯。

若諸菩薩安住菩薩淨戒律儀。於諸暴惡犯戒有情。懷嫌恨心懷恚惱心由彼暴惡犯戒為緣。方便棄捨不作饒益。是名有犯有所違越。是染違犯。若由嬾惰懈怠棄捨。由忘念故。不作饒益。是名有犯有所違越。非染違犯。何以故。非諸菩薩於淨持戒身語意業寂靜現行。諸有情所起憐愍心欲作饒益。如於暴惡犯戒有情於諸苦因而現轉者。無違犯者。謂心狂亂。或欲方便調彼伏彼。廣說如前。或為將護多有情心。或護僧制方便棄捨不作饒益。皆無違犯。

若諸菩薩安住菩薩淨戒律儀。如薄伽梵。於別解脫毘奈耶中。將護他故建立遮罪。制諸聲聞令不造作。諸有情類未淨信者令生淨信。已淨信者令倍增長。於中菩薩與諸聲聞。應等修學無有差別。何以故。以諸聲聞自利為勝。尚不棄捨將護他行。為令有情未信者信。信者增長學所學處。何況菩薩利他為勝。若諸菩薩安住菩薩淨戒律儀。如薄伽梵。於別解脫毘奈耶中。為令聲聞少事少業少悕望住建立遮罪。制諸聲聞令不造作。於中

菩薩與諸聲聞不應等學。何以故。以諸聲聞自利為勝不顧利他。於利他中少事少業少悕望住可名為妙。非諸菩薩利他為勝。不顧自利於利他中少事少業少悕望住得名為妙如是菩薩為利他故。從非親里長者居士婆羅門等及恣施家。應求百千種種衣服。觀彼有情有力無力。隨其所施如應而受。如說求衣求鉢亦爾。如求衣鉢。如是自求種種絲縷令非親里為織作衣。為利他故應畜種種憍世耶衣諸坐臥具。事各至百。生色可染百千俱胝。復過是數亦應取積。如是等中少事少業少悕望住制止遮罪。菩薩不與聲聞共學。安住淨戒律儀菩薩。於利他中懷嫌恨心懷恚惱心。少事少業少悕望住。是名有犯有所違越。是染違犯。若由懶惰懈怠忘念無記之心。少事少業少悕望住。是名有犯有所違越。非染違犯。

若諸菩薩安住菩薩淨戒律儀。善權方便為利他故。於諸性罪少分現行。由是因緣於菩薩戒無所違犯生多功德。謂如菩薩見劫盜賊為貪財故欲殺多生。或復欲害大德聲聞獨覺菩薩。或復欲造多無間業。見是事已發心思惟。我若斷彼惡眾生命墮那落迦。如其不斷。無間業成當受大苦。我寧殺彼墮那落迦。終不令其受無間苦。如是菩薩意樂思惟。於彼眾生或以善心或無記心。知此事已為當來故深生慚愧。以憐愍心而斷彼命。由是因緣於菩薩戒無所違犯生多功德。又如菩薩見有增上增上宰官上品暴惡於諸有情無有慈愍專行逼惱。菩薩見已起憐愍心。發生利益安樂意樂。隨力所能若廢若黜增上等位。由是因緣於菩薩戒無

所違犯生多功德。又如菩薩見劫盜賊奪他財物。若僧伽物窣堵波物。取多物已執為己有縱情受用。菩薩見已起憐愍心。於彼有情發生利益安樂意樂。隨力所能逼而奪取。勿令受用如是財故。當受長夜無義無利。由此因緣所奪財寶。若僧伽物還復僧伽。窣堵波物還窣堵波。若有情物還復有情。又見眾主或園林主。取僧伽物窣堵波物言是己有縱情受用。菩薩見已思擇彼惡起憐愍心。勿令因此邪受用業當受長夜無義無利。隨力所能廢其所主。菩薩如是雖不與取。而無違犯生多功德。又如菩薩處在居家。見有母邑現無繫屬習婬欲法繼心菩薩求非梵行。菩薩見已作意思惟。勿令心恚多生非福。若隨其欲便得自在。方便安處令種善根。亦當令其捨不善業。住慈愍心行非梵行。雖習如是穢染之法。而無所犯多生功德。出家菩薩為護聲聞聖所教誡令不壞滅。一切不應行非梵行。又如菩薩為多有情解脫命難囹圄縛難刖手足難劓鼻刵耳剜眼等難。雖諸菩薩為自命難亦不正知說於妄語。然為救脫彼有情故。知而思擇故說妄語。以要言之。菩薩唯觀有情義利非無義利。自無染心唯為饒益諸有情故。覆想正知而說異語。說是語時於菩薩戒無所違犯生多功德。又如菩薩。見諸有情為惡朋友之所攝受親愛不捨。菩薩見已起憐愍心。發生利益安樂意樂。隨能隨力說離間語。令離惡友捨相親愛。勿令有情由近惡友當受長夜無義無利。菩薩如是以饒益心說離間語。乖離他愛無所違犯生多功德。又如菩薩見諸有情為行越路非理而行。出麁惡語猛利訶擯。方便令其出不善處安立善處。菩薩如是以饒益心。於諸有情出麁惡語。無所違犯生多

功德。又如菩薩見諸有情信樂倡伎吟詠歌諷。或有信樂王賊飲食婬蕩街衢無義之論。菩薩於中皆悉善巧。於彼有情起憐愍心。發生利益安樂意樂。現前為作綺語。相應種種倡伎吟詠歌諷王賊飲食婬衢等論。令彼有情歡喜。引攝自在隨屬。方便獎導出不善處安立善處。菩薩如是現行綺語。無所違犯生多功德。

若諸菩薩安住菩薩淨戒律儀。生起詭詐虛談現相。方便研求假利求利。味邪命法無有羞恥堅持不捨。是名有犯有所違越。是染違犯。無違犯者。若為除遣生起樂欲發勤精進。煩惱熾盛蔽抑其心時時現起。若諸菩薩安住菩薩淨戒律儀。為掉所動心不寂靜不樂寂靜。高聲嬉戲諠譁紛聒。輕躁騰躍望他歡笑。如此諸緣。是名有犯有所違越。是染違犯。若忘念起。非染違犯。無違犯者。若為除遣生起樂欲。廣說如前。若欲方便解他所生嫌恨令息。若欲遣他所生愁惱若他性好如上諸事。方便攝受敬慎將護。隨彼而轉。若他有情猜阻菩薩。內懷嫌恨惡謀憎背。外現歡顏表內清淨。如是一切皆無違犯。若諸菩薩安住菩薩淨戒律儀。起如是見立如是論。菩薩不應忻樂涅槃。應於涅槃而生厭背。於諸煩惱及隨煩惱。不應怖畏而求斷滅。不應一向心生厭離。以諸菩薩三無數劫流轉生死求大菩提。若作此說。是名有犯有所違越。是染違犯。何以故。如諸聲聞於其涅槃忻樂親近。於諸煩惱及隨煩惱深心厭離。如是菩薩於大涅槃忻樂親近。於諸煩惱及隨煩惱深心厭離。其倍過彼百千俱胝。以諸聲聞唯為一身證得義利勤修正行。菩薩普為一切有情證得義利。

勤修正行。是故菩薩當勤修集無雜染心。於有漏事隨順而行。成就勝出諸阿羅漢無雜染法。若諸菩薩安住菩薩淨戒律儀。於自能發不信重言。所謂惡聲惡稱惡譽不護不雪。其事若實而不避護。是名有犯有所違越。是染違犯。若事不實而不清雪。是名有犯有所違越。非染違犯。無違犯者。若他外道若他憎嫉若自出家。因行乞行因修善行謗聲流布。若忿蔽者若心倒者謗聲流布。皆無違犯。

若諸菩薩安住菩薩淨戒律儀。見諸有情應以種種辛楚加行猛利加行而得義利護其憂惱而不現行。是名有犯有所違越。非染違犯。無違犯者。觀由此緣於現法中少得義利多生憂惱。若諸菩薩安住菩薩淨戒律儀。他罵報罵他瞋報瞋。他打報打他弄報弄。是名有犯有所違越。是染違犯。若諸菩薩安住菩薩淨戒律儀。於他有情有所侵犯。或自不為彼疑侵犯。由嫌嫉心由慢所執。不如理謝而生輕捨。是名有犯有所違越。是染違犯。若由嬾惰懈怠放逸。不謝輕捨。是名有犯有所違越。非染違犯。無違犯者。若欲方便調彼伏彼出不善處安立善處。若是外道。若彼悕望要因現行非法有罪方受悔謝。若彼有情性好鬪諍。因悔謝時倍增憤怒。若復知彼為性堪忍體無嫌恨。若必了他因謝侵犯深生羞恥。而不悔謝。皆無違犯。若諸菩薩安住菩薩淨戒律儀。他所侵犯。彼還如法平等悔謝。懷嫌恨心欲損惱彼不受其謝。是名有犯有所違越。是染違犯。雖復於彼無嫌恨心不欲損惱。然由稟性不能堪忍故不受謝。亦名有犯有所違越。非染違犯。

無違犯者。若欲方便調彼伏彼。廣說一切如前應知。若不如法不平等謝。不受彼謝亦無違犯。若諸菩薩安住菩薩淨戒律儀。於他懷忿相續堅持生已不捨。是名有犯有所違越。是染違犯。無違犯者。為斷彼故生起樂欲。廣說如前。若諸菩薩安住菩薩淨戒律儀。貪著供事增上力故。以愛染心管御徒眾。是名有犯有所違越。是染違犯。無違犯者。不貪供侍無愛染心管御徒眾。若諸菩薩安住菩薩淨戒律儀。嬾惰懈怠耽睡眠樂臥樂倚樂。非時非量。是名有犯有所違越。是染違犯。無違犯者。若遭疾病若無氣力行路疲極。若為斷彼生起樂欲。廣說一切如前應知。若諸菩薩安住菩薩淨戒律儀。懷愛染心談說世事虛度時日。是名有犯有所違越。是染違犯。若由忘念虛度時日。是名有犯有所違越。非染違犯。無違犯者。見他談說護彼意故。安住正念須臾而聽。若事希奇或暫問他或答他問。無所違犯。若諸菩薩安住菩薩淨戒律儀。為令心住欲定其心。心懷嫌恨憍慢所持。不詣師所求請教授。是名有犯有所違越。是染違犯。嬾惰懈怠而不請者。非染違犯。無違犯者。若遇疾病若無氣力。若知其師顛倒教授。若自多聞自有智力能令心定。若先已得所應教授而不請者。無所違犯。

若諸菩薩安住菩薩淨戒律儀。起貪欲蓋忍受不捨。是名有犯有所違越。是染違犯。無違犯者。若為斷彼生起樂欲發勤精進。煩惱猛利蔽抑心故時時現行。如貪欲蓋如是。瞋恚惛沈睡眠掉舉惡作。及與疑蓋當知亦爾。若諸菩薩安住菩薩淨戒律儀。貪

味靜慮於味靜慮見為功德。是名有犯有所違越。是染違犯。無違犯者。若為斷彼生起樂欲。廣說如前。

若諸菩薩安住菩薩淨戒律儀。起如是見立如是論。菩薩不應聽聲聞乘相應法教。不應受持不應修學。菩薩何用於聲聞乘相應法教聽聞受持精勤修學。是名有犯有所違越。是染違犯。何以故。菩薩尚於外道書論精勤研究。況於佛語。無違犯者。為令一向習小法者捨彼欲故。作如是說。若諸菩薩安住菩薩淨戒律儀。於菩薩藏未精研究。於菩薩藏一切棄捨。於聲聞藏一向修學。是名有犯有所違越。非染違犯。若諸菩薩安住菩薩淨戒律儀。現有佛教於佛教中未精研究。於異道論及諸外論精勤修學。是名有犯有所違越。是染違犯。無違犯者。若上聰敏若能速受。若經久時能不忘失。若於其義能思能達。若於佛教如理觀察。成就俱行無動覺者。於日日中常以二分修學佛語。一分學外。則無違犯。若諸菩薩安住菩薩淨戒律儀。越菩薩法。於異道論及諸外論研求善巧。深心寶翫愛樂味著。非如辛藥而習近之。是名有犯有所違越。是染違犯。

若諸菩薩安住菩薩淨戒律儀。聞菩薩藏。於甚深處最勝甚深真實法義諸佛菩薩難思神力。不生信解憎背毀謗。不能引義不能引法非如來說。不能利益安樂有情。是名有犯有所違越。是染違犯。如是毀謗或由自內非理作意。或隨順他而作是說。若諸菩薩安住菩薩淨戒律儀。若聞甚深最甚深處心不信解。菩薩爾

時應強信受。應無諂曲應如是學。我為非善盲無慧目。於如來眼隨所宣說於諸如來密意語言而生誹謗。菩薩如是自處無知仰推如來於諸佛法無不現知。等隨觀見。如是正行無所違犯。雖無信解然不誹謗。若諸菩薩安住菩薩淨戒律儀。於他人所。有染愛心有瞋恚心。自讚毀他。是名有犯有所違越。是染違犯。無違犯者。若為摧伏諸惡外道。若為住持如來聖教。若欲方便調彼伏彼。廣說如前。或欲令其未淨信者發生淨信。已淨信者倍復增長。

若諸菩薩安住菩薩淨戒律儀。聞說正法論議決擇。憍慢所制懷嫌恨心懷恚惱心而不往聽。是名有犯有所違越。是染違犯。若為嬾惰懈怠所蔽而不往聽。非染違犯。無違犯者。若不覺知。若有疾病。若無氣力。若知倒說。若為護彼說法者心。若正了知彼所說義。是數所聞所持所了。若已多聞具足聞持其聞積集。若欲無間於境住心。若勤引發菩薩勝定。若自了知上品愚鈍其慧鈍濁。於所聞法難受難持難於所緣攝心令定。不往聽者。皆無違犯。若諸菩薩安住菩薩淨戒律儀。於說法師故思輕毀。不深恭敬嗤笑調弄。但依於文不依於義。是名有犯有所違越。是染違犯。

若諸菩薩安住菩薩淨戒律儀。於諸有情所應作事。懷嫌恨心懷恚惱心不為助伴。謂於能辨所應作事。或於道路若往若來。或於正說事業加行。或於掌護所有財寶。或於和好乖離諍訟。或

於吉會或於福業不為助伴。是名有犯有所違越。是染違犯。若為嬾惰懈怠所蔽不為助伴。非染違犯。無違犯者。若有疹疾若無氣力。若了知彼自能成辦。若知求者自有依怙。若知所作能引非義能引非法。若欲方便調彼伏彼。廣說如前。若先許餘為作助伴。若轉請他有力者助。若於善品正勤修習不欲暫廢。若性愚鈍於所聞法難受難持。如前廣說。若為將護多有情意。若護僧制不為助伴。皆無違犯。

若諸菩薩安住菩薩淨戒律儀。見諸有情遭重疾病。懷嫌恨心懷恚惱心不往供事。是名有犯有所違越。是染違犯。若為嬾惰懈怠所蔽不往供事。非染違犯。無違犯者。若自有病若無氣力。若轉請他有力隨順令往供事。若知病者有依有怙。若知病者自有勢力能自供事。若了知彼長病所觸堪自支持。若為勤修廣大無上殊勝善品。若欲護持所修善品令無間缺。若自了知上品愚鈍其慧鈍濁於所聞法難受難持。難於所緣攝心令定。若先許餘為作供事。如於病者。於有苦者為作助伴。欲除其苦當知亦爾。若諸菩薩安住菩薩淨戒律儀。見諸有情為求現法後法事故廣行非理。懷嫌恨心懷恚惱心。不為宣說如實正理。是名有犯有所違越。是染違犯。若由懶惰懈怠所蔽不為宣說。非染違犯。無違犯者。若自無知若無氣力。若轉請他有力者說。若即彼人自有智力。若彼有餘善友攝受。若欲方便調彼伏彼。廣說如前。若知為說如實正理起嫌恨心若發惡言若顛倒受若無愛敬。若復知彼性弊儱悷。不為宣說。皆無違犯。

若諸菩薩安住菩薩淨戒律儀。於先有恩諸有情所。不知恩惠不了恩惠。懷嫌恨心不欲現前如應酬報。是名有犯有所違越。是染違犯。若為嬾惰懈怠所蔽不現酬報。非染違犯。無違犯者。勤加功用無力無能不獲酬報。若欲方便調彼伏彼。廣說如前。若欲報恩而彼不受。皆無違犯。

若諸菩薩安住菩薩淨戒律儀。見諸有情墮在喪失財寶眷屬祿位難處。多生愁惱。懷嫌恨心不往開解。是名有犯有所違越。是染違犯。若為懶惰懈怠所蔽不往開解。非染違犯。無違犯者。應知如前。於他事業不為助伴。

若諸菩薩安住菩薩淨戒律儀。有飲食等資生眾具。見有求者來正悕求飲食等事。懷嫌恨心懷恚惱心而不給施。是名有犯有所違越。是染違犯。若由懶惰懈怠放逸不能施與。非染違犯。無違犯者。若現無有可施財物。若彼悕求不如法物所不宜物。若欲方便調彼伏彼。廣說如前。若來求者王所匪宜將護王意。若護僧制而不惠施皆無違犯。

若諸菩薩安住菩薩淨戒律儀。攝受徒眾懷嫌恨心。而不隨時無倒教授無倒教誡。知眾匱乏。而不為彼從諸淨信長者居士婆羅門等。如法追求衣服飲食諸坐臥具病緣醫藥資身什物隨時供給。是名有犯有所違越。是染違犯。若由懶惰懈怠放逸。不往教授。不往教誡。不為追求如法眾具。非染違犯。無違犯者。若欲方

便調彼伏彼。廣說如前。若護僧制若有疹疾。若無氣力不任加行。若轉請餘有勢力者。若知徒眾世所共知有大福德。各自有力求衣服等資身眾具。若隨所應教授教誡。皆已無倒教授教誡。若知眾內有本外道為竊法故。來入眾中無所堪能不可調伏。皆無違犯。

若諸菩薩安住菩薩淨戒律儀。懷嫌恨心於他有情不隨心轉。是名有犯有所違越。是染違犯。若由懶惰懈怠放逸不隨其轉。非染違犯。無違犯者。若彼所愛非彼所宜。若有疾病若無氣力不任加行。若護僧制。若彼所愛雖彼所宜。而於多眾非宜非愛。若為降伏諸惡外道。若欲方便調彼伏彼。廣說如前不隨心轉。皆無違犯。

若諸菩薩安住菩薩淨戒律儀。懷嫌恨心。他實有德不欲顯揚。他實有譽不欲稱美。他實妙說不讚善哉。是名有犯有所違越。是染違犯。若由懶惰懈怠放逸不顯揚等。非染違犯。無違犯者。若知其人性好少欲。將護彼意。若有疾病若無氣力。若欲方便調彼伏彼。廣說如前。若護僧制。若知由此顯揚等緣起彼雜染憍舉無義。為遮此過。若知彼德雖似功德而非實德。若知彼譽雖似善譽而非實譽。若知彼說雖似妙說而實非妙。若為降伏諸惡外道。若為待他言論究竟。不顯揚等。皆無違犯。

若諸菩薩安住菩薩淨戒律儀。見諸有情應可訶責。應可治罰應

可驅擯。懷染污心而不訶責。或雖訶責而不治罰如法教誡。或雖治罰如法教誡。而不驅擯。是名有犯有所違越。是染違犯。若由嬾惰懈怠放逸。而不訶責乃至驅擯。非染違犯。無違犯者。若了知彼不可療治。不可與語。憙出麁言多生嫌恨。故應棄捨。若觀待時。若觀因此鬬訟諍競。若觀因此令僧諠雜令僧破壞。知彼有情不懷諂曲成就增上猛利慚愧。疾疾還淨。而不訶責乃至驅擯。皆無違犯若諸菩薩安住菩薩淨戒律儀。具足成就種種神通變現威力。於諸有情應恐怖者能恐怖之。應引攝者能引攝之。避信施故不現神通恐怖引攝。是名有犯有所違越。非染違犯。無違犯者。若知此中諸有情類多著僻執。是惡外道誹謗賢聖。成就邪見。不現神通恐怖引攝。無有違犯。

又一切處無違犯者。謂若彼心增上狂亂。若重苦受之所逼切。若未曾受淨戒律儀。當知一切皆無違犯。

復次如是所起諸事菩薩學處。佛於彼彼素怛纜中隨機散說。謂依律儀戒攝善法戒饒益有情戒。今於此菩薩藏摩呾履迦綜集而說。菩薩於中應起尊重住極恭敬專精修學。是諸菩薩從他正受戒律儀已。由善清淨求學意樂菩提意樂饒益一切有情意樂。生起最極尊重恭敬。從初專精不應違犯。設有違犯即應如法疾疾悔除令得還淨。又此菩薩一切違犯。當知皆是惡作所攝。應向有力於語表義能覺能受小乘大乘補特伽羅。發露悔滅。若諸菩薩以上品纏違犯如上他勝處法。失戒律儀。應當更受。若中品

纏違犯如上他勝處法。應對於三補特伽羅。或過是數。應如發露除惡作法。先當稱述所犯事名。應作是說。長老專志。或言大德。我如是名違越菩薩毘奈耶法。如所稱事犯惡作罪。餘如苾芻發露悔滅惡作罪法。應如是說。若下品纏違犯。如上他勝處法及餘違犯。應對於一補特伽羅發露。悔法當知如前。若無隨順補特伽羅可對發露悔除所犯。爾時菩薩以淨意樂起自誓心。我當決定防護當來終不重犯。如是於犯還出還淨。又諸菩薩欲受菩薩淨戒律儀。若不會遇具足功德補特伽羅。爾時應對如來像前自受菩薩淨戒律儀。應如是受。偏袒右肩右膝著地。或蹲跪坐作如是言。我如是名。仰啟十方一切如來已入大地諸菩薩眾。我今欲於十方世界佛菩薩所。誓受一切菩薩學處。誓受一切菩薩淨戒。謂律儀戒攝善法戒饒益有情戒。如是學處如是淨戒。過去一切菩薩已具。未來一切菩薩當具。普於十方現在一切菩薩今具。於是學處於是淨戒。過去一切菩薩已學。未來一切菩薩當學。普於十方現在一切菩薩今學。第二第三亦如是說。說已應起。所餘一切如前應知。

又於菩薩犯戒道中。無無餘犯。如世尊說。是諸菩薩多分應與瞋所起犯。非貪所起。當知此中所說密意。謂諸菩薩愛諸有情。憐諸有情增上力故。凡有所作一切皆是菩薩所作。非非所作。非作所作可得成犯。若諸菩薩憎諸有情嫉諸有情。不能修行自他利行。作諸菩薩所不應作。作不應作可得成犯。又諸菩薩軟中上犯。如攝事分應當了知。

如是菩薩依止一切自毘奈耶。勤學所學。便得成就三種圓滿安樂而住。一者成就加行圓滿。二者成就意樂圓滿。三者成就宿因圓滿。云何名為加行圓滿。謂諸菩薩於淨戒中行無缺犯。於身語意清淨現行。不數毀犯發露自惡。如是名為加行圓滿。云何名為意樂圓滿。謂諸菩薩為法出家不為活命。求大菩提非為不求。為求沙門為求涅槃非為不求。如是求者不住懈怠下劣精進。不雜眾多惡不善法雜染後有有諸熾然眾苦異熟。當來所有生老病死。如是名為意樂圓滿。云何名為宿因圓滿。謂諸菩薩昔餘生中修福修善。故於今世種種衣服飲食臥具病緣醫藥資身什物。自無匱乏。復能於他廣行惠施。如是名為宿因圓滿。菩薩如是依毘奈耶勤學所學。成就如是三種圓滿安樂而住。與此相違當知成就三種衰損危苦而住。

如是略廣宣說菩薩若在家品若出家品一切戒已。自斯已後即於如是一切戒中。分出所餘難行戒等差別之相。應當了知。

《瑜伽師地論》卷第四十二

本地分中菩薩地第十五初持瑜伽處戒品第十之三

三、難行戒

云何菩薩難行戒。當知此戒略有三種。謂諸菩薩現在具足大財大族自在增上。棄捨如是大財大族自在增上。受持菩薩淨戒律儀。是名菩薩第一難行戒。又諸菩薩受淨戒已。若遭急難乃至

失命。於所受戒尚無少缺。何況全犯。是名菩薩第二難行戒。又諸菩薩如是如是遍於一切行住作意。恒住正念常無放逸。乃至命終於所受戒無有誤失。尚不犯輕。何況犯重。是名菩薩第三難行戒。

四、一切門戒

云何菩薩一切門戒。當知此戒略有四種。一者正受戒。二者本性戒。三者串習戒。四者方便相應戒。正受戒者。謂諸菩薩受先所受三種菩薩淨戒律儀。即律儀戒攝善法戒饒益有情戒。本性戒者。謂諸菩薩住種性位。本性仁賢於相續中身語二業恒清淨轉。串習戒者。謂諸菩薩昔餘生中曾串修習如先所說三種淨戒。由宿因力所住持故。於現在世一切惡法不樂現行。於諸惡法深心厭離樂修善行。於善行中深心欣慕。方便相應戒者。謂諸菩薩依四攝事。於諸有情身語善業恒相續轉。

五、善士戒

云何菩薩善士戒。當知此戒略有五種。謂諸菩薩自具尸羅。勸他受戒。讚戒功德。見同法者深心歡喜。設有毀犯如法悔除。

六、一切種戒

云何菩薩一切種戒。當知此戒以要言之。六種七種。總十三種。言六種者。一迴向戒。迴向大菩提故。二廣博戒。廣攝一切所學處故。三無罪歡喜處戒。遠離耽著欲樂自苦二邊行故。四恒

常戒。雖盡壽命亦不棄捨所學處故。五堅固戒。一切利養恭敬他論本隨煩惱不能伏故不能奪故。六尸羅莊嚴具相應戒。具足一切戒莊嚴故。尸羅莊嚴如聲聞地應知其相。言七種者。一止息戒。遠離一切殺生等故。二轉作戒。攝一切善故饒益有情故。三防護戒。隨護止息轉作戒故。四大士相異熟戒。五增上心異熟戒。六可愛趣異熟戒。七利有情異熟戒。

七、遂求戒

云何菩薩遂求戒。當知此戒略有八種。謂諸菩薩自諦思惟。如我悕求勿彼於我現行斷命。不與而取。穢欲。邪行。虛妄。離間。麁惡。綺語。手塊杖等。諸非愛觸加害於我。我求是已。他若相違而現行者。我求不遂我意不悅。如我悕求他亦如是。勿我於彼現行斷命廣說乃至惡觸加害。彼求是已。我若相違而現行者。彼求不遂彼意不悅。我之所作若有令他所求不遂意不悅者。何現行為。菩薩如是審思惟已。命難因緣亦不於他現行八種所求不遂不悅意事。如是八種說名菩薩遂求戒。

八、此世他世樂戒

云何菩薩此世他世樂戒。當知此戒略有九種。謂諸菩薩為諸有情。於應遮處而正遮止。於應開處而正開許。是諸有情應攝受者正攝受之。應調伏者正調伏之。菩薩於中身語二業常清淨轉。是則名為四種淨戒。復有所餘施忍精進靜慮般若波羅蜜多俱行淨戒。則為五種。總說名為九種淨戒。如是菩薩所有淨戒。能

令自他現法後法皆得安樂。是故說名菩薩此世他世樂戒。

九、清淨戒

云何菩薩清淨戒。當知此戒略有十種。一者初善受戒。唯為沙門三菩提故。非為命故。二者不太沈戒。於違犯時遠離微薄生悔愧故。及不太舉戒。遠離非處生悔愧故。三者離懈怠戒。於睡眠樂倚樂臥樂不耽著故。晝夜勤修諸善品故。四者離諸放逸所攝受戒。修習如前所說。五支不放逸故。五者正願戒。遠離利養恭敬貪故。不願生天而自要期修梵行故。六者軌則具足所攝受戒。於諸威儀所作眾事善品加行妙善圓滿。如法身語正現行故。七者淨命具足所攝受戒。離矯詐等一切邪命過失法故。八者離二邊戒。遠離受用欲樂自苦二邊法故。九者永出離戒。遠離一切外道見故。十者於先所受無損失戒。於先所受菩薩淨戒。無缺減故。無破壞故。如是十種。是名菩薩清淨戒。

3. 戒勝利

如是菩薩大尸羅藏。能起當來大菩提果。謂依此故菩薩淨戒波羅蜜多得圓滿已。現證無上正等菩提。乃至未證無上菩提。依此無量菩薩戒藏正勤修習。常能獲得五種勝利。一者常為十方諸佛護念。二者將捨命時住大歡喜。三者身壞已後在在所生。常與淨戒若等若增諸菩薩眾。為其同分為同法侶為善知識。四者成就無量大功德藏。能滿淨戒波羅蜜多。五者現法後法常得成就自性淨戒。戒成其性。

4. 戒所作

如是如上所說一切自性戒等九種尸羅。當知三種淨戒所攝。謂律儀戒攝善法戒饒益有情戒。如是三種菩薩淨戒。以要言之。能為菩薩三所作事。謂律儀戒能安住其心。攝善法戒能成熟自佛法。饒益有情戒能成熟有情。如是總攝一切菩薩所應作事。所謂欲令現法樂住安住其心。身心無倦成熟佛法成熟有情。

5. 總結

如是菩薩唯有爾所菩薩淨戒。唯有爾所淨戒勝利。唯有爾所淨戒所作。除此無有若過若增。過去菩薩求大菩提已於中學。未來菩薩求大菩提當於中學。普於十方無邊無際諸世界中。現在菩薩求大菩提今於中學。

《菩薩戒品釋》 編譯團隊：

譯者：釋緣宗法師
審查：圓滿法藏編輯委員會
設計排版：王紹宇、張春靜
欽哲基金會・圓滿法藏佛典漢譯計畫工作團隊與義工小組